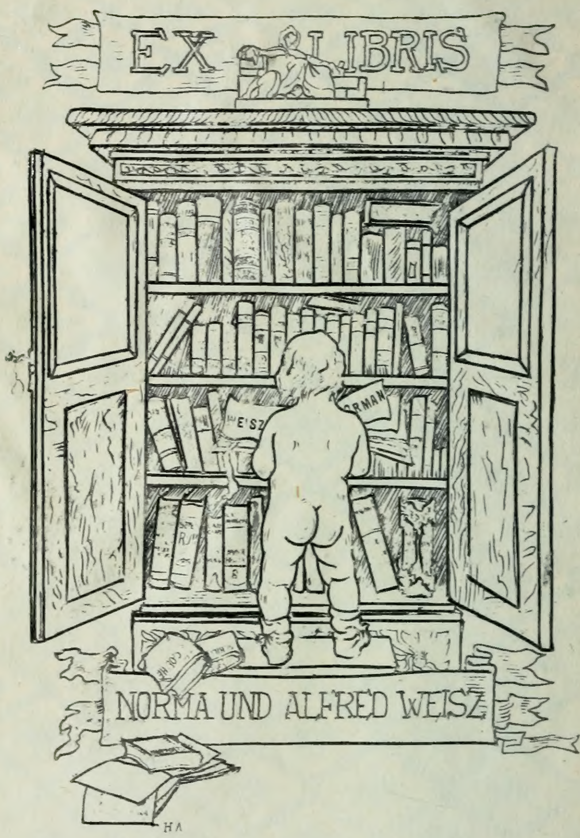

EX LIBRIS
WEISZ
NORMAN
NORMA UND ALFRED WEISZ
HA

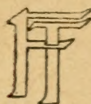

A HATTYÚ

VÍGJÁTÉK HÁROM FELVONÁSBAN

IRTA

MOLNÁR FERENC

BUDAPEST
FRANKLIN-TÁRSULAT
magyar irod. intézet és könyvnyomda
KIADÁSA

Franklin-Társulat nyomdája.

SZEMÉLYEK

Beatrix, özvegy hercegné	*Rákosi Szidi*
Symphorosa, a huga	*Kürthy Sári*
Jácint, a bátyja	*Hegedüs*
Alexandra, a lánya	*Varsányi Irén*
Arzén } Beatrix fiai	*Dénes*
György } Beatrix fiai	*Czobor*
Ági Miklós	*Csortos*
Albert herceg, trónörökös	*Tanay*
Mária Dominika hercegnő	*Haraszthy Hermin*
Gróf Lützen	*Hevesi*
Wunderlich ezredes	*Hajdu*
Sibensteyn grófné	*Czeglédy Róza*
Caesar, udvarmester	*Szerémy*
Alfréd, inas	*Bárdi*

KOMORNA .... *Szomjas Paula*
FŐISPÁNNÉ .... *Balla Mariska*
EGY HÖLGY .... *Szemere Aranka*

Huszárok, lakájok.

Történik Beatrix hercegné kastélyában.

Először adták a budapesti Vigszínházban 1920 december 18-án.

ELSŐ FELVONÁS.

Kerti pavillon, amely a kis hercegek tanulószobájául szolgál. Balról nyitott ajtó, amelyen át a napsütött kertet látni. Jobboldalt ajtó más szobákhoz. Nyári délután.

Ági tanár Arzénnel és Györggyel az asztalnál ül. Előad. A fiúk feszülten figyelnek.

ÁGI. A megaláztatásoknak ez után a sorozata után és hosszas szenvedés után meghalt, Szent Ilona-szigetén, 1821 május ötödikén, ötvenkét éves korában. Ott temették el, a sziget egy emelkedett pontján, ahonnan szerette a tengert nézni. Hű környezete azt akarta a sírkövére írni, hogy «Napoleon» — de kínzója, a gyalázatos Hudson Lowe még a síron túl is üldözte. Tiltakozott ez ellen a felírás ellen. Csak azt engedte a sírkőre vésni, hogy «Le Général Buonaparte» — Buonaparte tábornok. Hamvait később ünnepé-

lyesen Franciaországba szállították és Páris felséges temetést rendezett a vértanuvá lett császárnak. Azóta az Invalidusok templomában nyugszik, művészien szép és egyszerű nyitott sírboltban.

Elhallgat. Szünet. A fiúk meghatottan hallgatnak. Ági órájára néz.

ÁGI. Ezzel mára vége van a leckének. *Becsukja a könyvét.* Van Fenségteknek valami kérdésük?

ARZÉN. Tegnap este nagy vitánk volt a mamával. A mama gyűlölettel beszél Napoleonról. Azt mondta róla, hogy bitorló volt.

ÁGI. Ahogy vesszük.

GYÖRGY. Hát hogy vesszük?

ÁGI. Fenségteknek jogukban van véleményüket megformálni. Én úgy veszem, hogy világraszóló lángész volt. A forradalom kavargása dobta felszínre, ezeknek az időknek a vihara edzette meg és nyitott előtte olyan lehetőségeket a kibontakozásra, aminők normális viszonyok közt el se képzelhetők.

GYÖRGY. Ön így veszi?

ÁGI. Igen.

GYÖRGY. Akkor én is így veszem.

ARZÉN. Ezt nevezem önálló véleménynek.

GYÖRGY. Ez is önálló vélemény, csak nem az enyém, hanem a tanár úré.

ARZÉN. A mama nagyon haragudott.

ÁGI. Napoleonra?

GYÖRGY. És önre.

ÁGI. Miért?

ARZÉN. Mert ön nem gyűlölettel tanítja.

ÁGI. Én objektive tanítom.

ARZÉN. Ezt mi mondtuk neki, de a mama szerint ez is helytelen, mert szerinte Napoleont gyűlölettel kell tanítani.

GYÖRGY. Azt mondta, hogy főleg a mi családunkban, mert mink trónfosztottak vagyunk és ezt igen sokban Napoleonnak köszönhetjük.

ÁGI. Mély tisztelettel a fenséges asszony nézete iránt, én ezt a história szempontjából kissé túlzottnak találom. Napoleon

személyesen nem avatkozott Fenségtek mélyen tisztelt családja politikai sorsába. Ha valaki, úgy a württembergi király volt az, aki ebben közrejátszott.

GYÖRGY. De a württembergi király Napoleon kreaturája volt.

ÁGI. Így, közvetve, van benne valami. De épp erre mondottam, hogy túlzás. És ha valahol, úgy épp egy trónját vesztett szuverén családban kell nézetem szerint a Napoleon bátorságát, iniciativáját, sőt szerencséjét tanítani. Mert az ő élete mutatja, hogy a trónok elérhetők. Pedig ő egyszerű ügyvéd fia volt. Hát még, akiknek a származása jogot ad . . .

ARZÉN. Hiába, a mama . . .

GYÖRGY. A mama most azért olyan érzékeny a trón tekintetében, mert Albert herceg itt van nálunk.

ARZÉN. A mama mindig érzékeny a trón tekintetében.

GYÖRGY. Albert herceg igazi trónörökös és ha a mama igazi trónörököst lát, akkor a mama nem tud enni.

ARZÉN. Nem csoda. Szegény. Az ő déd-anyja még uralkodott. Nem bírja megszokni, hogy ennek örökre vége.

GYÖRGY. Örökre?

ÁGI. Hát bizony ... mostanában nagyon nehéz.

ARZÉN. És ha Alexandrát elveszi a trónörökös?

GYÖRGY. De nem veszi el.

ARZÉN. Honnan tudhatod? Ha Alexandrát elveszi a trónörökös, akkor mi, mint családja, csatlakozunk az udvarhoz és Alexandra királyné lesz. És ahogy én a mamát ismerem, a herceg nagyon téved, ha azt hiszi, hogy ő fog uralkodni.

GYÖRGY. Ha elveszi.

ARZÉN. Elveszi.

GYÖRGY. Ugyan mért venné el?

ARZÉN. Mert a mama nagyon akarja. És mindenki nagyon akarja, aki itt van. A nagynéném Symphorosa, maga Alexandra, én, te, a tanár úr ...

GYÖRGY. Én nem is nagyon akarom. Tanár úr nagyon akarja?

Ági. Hát Istenem ... Alexandra őfensége minden nagyra és szépre hivatott.

György. De azért a tanár úr még se nagyon akarja.

Ági. Én? Ugyan miért nem?

György. Mert ezt is olyan hidegen és udvariasan mondta.

Ági. Istenem ... hát nagy dolog az kérem. Alig megy hamarjában a fejembe. Néhány hónapja van szerencsém itt élni az önök fenséges családjának körében ... önökkel, ha szabad így kifejeznem magamat ... és fenséges nővérük, amilyen komoly hölgy, oly jóságos hozzám ... mindnyájunkhoz. Szerencsém van őt tőrvívásra tanítani és ha így egyszerre arra gondolok, hogy a tanítványom hermelinpalástot ölt ... megkoronázzák, trónra ül ... hát ... nagy dolog ez kérem.

György. Én sajnálnám itt hagyni ezt a kedves falusi életet. A magyarok oly kedvesek hozzánk. A megyei urak is, a parasztok is. Olyan jó kis életünk van itt. De ... ön velünk jönne oda is, úgy-e tanár úr?

ÁGI. Ha megparancsolnák.

ARZÉN. Ah, szép az mégis. Maga az udvari élet unalmas lehet. De a politika, azt mondják, az valami mulatságos. Folyton vagy reszketni kell, vagy nevetni.

Belép Beatrix és Alexandra a kert felől. Mindenki feláll.

BEATRIX. Amint látom, vége a leckének.

ÁGI. Igenis, Fenség.

Alexandra baloldalt, elől, némán és mozdulanul áll.

BEATRIX *órájára néz.* Pedig még hat perc hiányzik a négy órához.

ÁGI. Tíz perccel négy óra előtt érkeztem el, Fenség, Napoleon halálához. Ezt szerény nézetem szerint oly nyugvópontnak találtam, hogy utána már nem volt érdemes arra a tíz percre új fejezetet kezdeni.

BEATRIX. Ön ezt oly nagy nyugvópontnak találta.

ÁGI. Mint bátorkodtam mondani.

BEATRIX. Az illető halottnak tényleg nagy nyugvópont. Nekünk csak vessző,

amely után a mondat tovább folytatódik. De nem ezért jöttem. Arzén! György! Albert herceg meg fog benneteket látogatni itt a tanuló szobában. Érdeklődik a tanulmányaitok iránt és azt az óhajtását fejezte ki, hogy beszélgetni akar veletek valamely studiumotokról. Úgy vettem ki a szavaiból, hogy a történelem lesz az a studium. Gróf Lützen később megerősített ebben a feltevésemben. Menjetek, fésülködjetek meg, mossátok meg a kezeteket és vegyetek sötét ruhát.

ARZÉN. Mikor jön?

BEATRIX. Amikor felébred, egyenesen ide jön.

GYÖRGY. Alszik?

BEATRIX. Ha azt mondtam, hogy felébred, akkor kitalálhattad volna, hogy most alszik.

GYÖRGY. Kitaláltam. Azért kérdeztem.

BEATRIX. Ez a felelet fölösleges volt. Arzén! Azt hallom, köhögsz.

ARZÉN. Nem anyám, csak egyet-kettőt köhintettem.

Beatrix. Symphorosa azt mondta, hogy huzamosabban köhögtél. Ön mért nem jelenti ezt nekem?

Ági. A fenséges úr ma délelőtt zöldpaprikát kóstolt és tanácsom ellenére nem vágta ki a gyümölcsből az ereket. Ezért köhögött. Azért nem jelentettem, mert ezt nem tartottam komoly köhögésnek.

Beatrix. Ön nem tudhatja, hogy komoly-e vagy nem. Ön nem orvos.

György *Arzénhez.* Ezt Napoleonért kapta.

Beatrix. Mit beszélsz?

György. Semmit, anyám. Köhögtem.

Beatrix. Rólad pedig azt hallottam, hogy ma reggel vadul lovagoltál.

György. Ezt is Symphorosa árulkodta.

Beatrix. Illetlen fiú. Nem erről van szó. Vadul lovagoltál.

György. A ló volt vad.

Beatrix. Ön miért nem jelenti nekem, ha a ló vad?

Ági. A ló szelid volt addig, amíg a fenség rá nem ült.

Beatrix. Azt ön nem tudhatja. Ön nem lovász.

György. Akkor meg nem is jelentheti.

Beatrix. Ne beszélj, ha nem kérdezlek. Arzén ma este priznicet tesz a torkára és te holnaptól kezdve kizárólag csak Gyömbéren lovagolhatsz.

György. Gyömbér? Drága mamám, ne szeress olyan nagyon.

Beatrix. Egy szót se. *Néma csönd.* Meglepetést hoztam számotokra. Nem érdemlitek meg.

Arzén. Mi az?

György. Mi az?

Beatrix. Találjátok ki.

Arzén. Alexandra királyné lesz.

Nagy zavar. Csönd. Alexandra megrezzen.

Beatrix. Illetlen. Micsoda beszéd ez? Megtiltom, hogy erről még csak gondolkozzál is. Nézd csak. Remélem, nem ön az, aki ilyen gondolatokra ösztönzi őket.

Ági. Isten őrizz Fenség.

Beatrix. Hát hol veszed akkor ezt?

György. Én mondtam neki.

BEATRIX. És te honnan vetted?

GYÖRGY. Saját magamból.

BEATRIX. Micsoda?

GYÖRGY. Ne haragudj mamám, amért én is látok. Nekem is van szemem.

BEATRIX. Ha Albert őfensége most nem jönne ide tanulmányaitok iránt érdeklődni, szigorúan megbüntetnélek. De ez nem fog azért elmaradni. Ön pedig jelenthetné nekem, hogy ilyen kérdésekkel foglalkoznak.

GYÖRGY. Ezt ő nem tudhatja. Ő nem rokon.

BEATRIX. Robespierre, eredj a szemem elől. *Néma csönd.* Nos, megmondom, mi a meglepetés. Albert herceg nálunk időzésének tiszteletére megjött Károly bátyám... azaz Pater Hyacinthus.

Vad öröm.

GYÖRGY. Nagyszerű! Nagyszerű!

ARZÉN. Jaj de boldog vagyok! *Ági nyakába ugrik.*

BEATRIX. Indiánok!

ALEXANDRA. Nagyon szeretik őt, anyám.

Ezt jól esik látni. Én is boldog vagyok, hogy megjött.

ARZÉN. Hát még én! Tanár úr, ez a legaranyosabb ember a világon! A nagybátyám!

GYÖRGY. Herceg volt, most szerzetes. Barát. Csuhája van, kámzsája, scapuláriuma.

BEATRIX. Nem ez a lényeges. Ez külsőség. Arany szíve és acél feje van.

GYÖRGY. Az is van.

ARZÉN. Lemondott a világról, belépett egy tanítórendbe.

ÁGI. Tudom, Fenség, hallottam.

GYÖRGY. De még nem látta.

ÁGI. Nem voltam oly szerencsés.

GYÖRGY. Hát most lesz olyan szerencsés és mind leszünk olyan szerencsések. Anyám, ennél jobb hírt nem is hozhattál volna. Még ha azt hoztad volna is, hogy Alexandra . . .

ALEXANDRA. György!

BEATRIX. Nem fog elmaradni a büntetés.

Künn a kertben megszólal Jácint hangja.

JÁCINT *künn.* Beatrix!

BEATRIX. Csönd! Mintha kiáltott volna valaki.

JÁCINT *künn.* Beatrix!

BEATRIX. Igen. Jól sejtettem. Jácint kiabál. Rettenetes manirjai vannak.

ARZÉN. Drága Jácint!

GYÖRGY. Jácint! Jácint!

Elébe akarnak rohanni.

BEATRIX. Itt maradtok. *Hirtelen csönd.* Indiánok. Majd én elébe megyek, mert még tovább hangoskodik, — most, amikor Albert őfensége alszik!...

Beatrix kimegy a kertbe.

ALEXANDRA *Ágihoz.* Anyám még azt is akarta közölni önnel, hogy a fenség, miután a gyermekekkel diskurált, a vívást kívánja látni.

ÁGI. Parancsára, Fenség.

ALEXANDRA. Már intézkedtem, hogy a vívóteremben minden rendben legyen. A fiúk előbb önnel vívnak kardra, aztán egymással tőrre.

ÁGI. Ha szabad érdeklődnöm: Fenséged nem vesz részt a vívásban?

ALEXANDRA. Nem.

Szünet.

GYÖRGY. Miért nem?

ALEXANDRA. Mert őfensége kifejezetten a ti vívásotok iránt érdeklődött. A kosztümök rendben vannak?

ÁGI. Igenis, Fenség.

ALEXANDRA. Mennyi időre van szükségük, hogy a vívó jelmezekbe átöltözzenek?

ÁGI. Úgy gondolom, tíz-tizenkét perc elegendő.

ALEXANDRA. Azért kérdezem, mert a programm pontosan van megállapítva. A fenséges úr itt időzése után megnézi az én kis rózsakertészetemet s onnan megy a víváshoz. A kertészetet tizenöt percre becsülöm.

ÁGI. Mélyen sajnálom, hogy Fenséged nem mutathatja be haladását a tőrvívásban.

ALEXANDRA. Előbb úgy volt, hogy én is résztveszek az akadémián. De ha a kertben kell kalauzolnom, nem marad idő az átöltözéshez. Így hát csak a fiúk vívnak.

ÁGI. Tisztelettel bátorkodom megkérdezni: nem kalauzolhatná a fenséges urat más a rózsakertben?

ALEXANDRA. Miért kérdi ezt?

ÁGI. Fenséged azalatt vívójelmezt ölthetne és inkább a vívását mutatná be.

ALEXANDRA *élesen.* Miért inkább a vívásomat?

ÁGI. Csak... gondoltam... Fenség olyan ritka, acélos gráciával vív és...

ALEXANDRA *élesen.* És?

ÁGI. És... a kertet más is elmagyarázhatja.

ALEXANDRA *élesen.* Köszönöm, ezt én is tudom.

ÁGI. Bocsánatot kérek, Fenség. A tanító büszkesége beszélt belőlem.

ALEXANDRA. A programm nem az Ön büszkeségei szerint igazodik. Általában az egészet szíveskedjék rám bízni. Igen? *Kissé sértődötten veti föl a fejét.*

ÁGI. Parancsára, Fenség.

Kis szünet.

GYÖRGY. Kérlek, szabad nekem valamit mondani?

ALEXANDRA. Nos?

GYÖRGY. A tanár úrnak van igaza. *Az ajtó felé megy.*

Künn hangok.

Jácint egyszerű szerzetesi ruhában van, mely a karmeliták öltözékéhez hasonló.

Jácint és Beatrix belép.

ARZÉN és GYÖRGY *Jácintra rohan.* Édes Jácint! Drága bácsi!

ARZÉN. Hozta Isten!

GYÖRGY. Meddig marad?

JÁCINT. Na, na, na, na, na! Nézd csak! *Védekezik.*

BEATRIX. Indiánok!

GYÖRGY. Meddig marad?

JÁCINT. Még be se jöttem — már azt kérdezed, hogy meddig maradok.

GYÖRGY. Mert ez a legfontosabb.

JÁCINT. Rég nem láttalak benneteket. *Jobbról-balról magához öleli őket.* Hadd látom. Szép pirosak vagytok. *A karjukat fogja.* A húsotok jó kemény.

GYÖRGY. Meddig marad?

JÁCINT. Fájdalom, nem sokáig. *Ági jelé megy, aki mélyen meghajol.* És nézzétek, milyen okos vagyok, most kitalálom, hogy ez a ti kedves professzorotok, Ági úr, akiről annyi szépet hallottam. *Kezet fog vele.* Beatrix sok jót írt önről. Mindent tudok. Nem csak jó professzor, hanem kitünő sportsman is. Evez, vív . . .

ARZÉN. Lovagol.

JÁCINT. Bravo. Ezt szeretem. És azt is szeretem, hogy szeretitek.

GYÖRGY. De mennyire!

JÁCINT. És ön hogy van megelégedve a tanítványaival?

ÁGI. Igazán nagyon, királyi Fenség.

JÁCINT. Nem fenség, tanár úr. Csak Krisztus alázatos szegény szolgája.

ÁGI. Bocsánat, atyám.

JÁCINT. Azért nem kell mindjárt elvörösödni, mert akkor én haragszom magamra. Viszont bemutatkozásnak oly rokonszenves ez a pirulás egy doktor filozofiétől, hogy azt hiszem, már jó ba-

rátok is vagyunk. *Ismét kezet fog vele.* Gratulálok a módszeréhez. A sporttal kevert tudomány a legtisztességesebb iskola.

BEATRIX. Jácint szenvedélyes pedagógus. Szinte jobban érdekli a tanár, mint a tanítvány.

JÁCINT. Köszönöm, édesem. Ennek éle volt. De majd egyszer, ha nagyon esik az eső és nem tudunk mit csinálni, elmagyarázom neked, hogy mi a gyerek iránt való végtelen szeretetből nézünk mindenekelőtt a nevelő homloka mögé. Na gyerekek. Mit tanultatok ma?

ARZÉN. Ma végeztünk Napoleonnal. *Beatrixra néz.*

Zavar.

JÁCINT. A mama nem szereti. Mi?

BEATRIX. Nem.

GYÖRGY. Este arról vitatkoztunk, hogy . . .

ALEXANDRA. Hagyd ezt György, ne kezdjétek újra.

JÁCINT. Miért ne. Halljuk. Miről vitatkoztatok?

ARZÉN. A mama szerint Napoleont gyűlölettel kell tanítani.

GYÖRGY. Különösen a mi családunkban.

JÁCINT. És ön szerint?

ÁGI. Én objektive adtam elő Napoleon történetét.

JÁCINT. Akkor maga eljön velem fiam és én magát bemutatom a londoni történelmi kongresszuson, mint világcsudát. Mert ilyet ott még nem láttak. Az ember vagy szereti Napoleont, vagy gyűlöli.

GYÖRGY. Ő szereti, csak nem mondja.

JÁCINT. Mért nem mondja?

ÁGI. Mert azt akarom, hogy a fenségek maguk formáljanak véleményt. Mindenesetre felhívtam figyelmüket Napoleon tetterejére, bátorságára, sőt szerencséjére is.

JÁCINT. Jól tette. Ha valahol, úgy ebben a családban tanuljanak a fiúk ebből az életrajzból. Most megint mért vörösödött el, édes fiam?

GYÖRGY. Mert épp az előbb mondta szóról-szóra ugyanezt.

JÁCINT. Attól ugyan még nincs igaza, de legalább, ha tévedünk, fiam, ketten vagyunk hozzá.

BEATRIX. Menjetek tisztálkodni, fésülködni és sötét ruhát venni. *Jácinthoz.* Albert őfensége mindjárt ide jön hozzájuk.

JÁCINT. Akkor menjetek szépen. A viszontlátásra tanár úr.

Ági meghajol és kimegy a fiúkkal jobbra.

BEATRIX. És ha százszor találjátok is el egymás gondolatát, az az ember mégis bitorló volt.

JÁCINT. Melyik ember?

ALEXANDRA. A mama nem mondja ki a nevét soha.

JÁCINT. Pardon, ezt elfelejtettem.

Symphorosa jön a kertből.

SYMPHOROSA. Alszik.

JÁCINT. Kicsoda?

BEATRIX. A trónörökös. Melyik oldalán fekszik?

SYMPHOROSA. Várj csak. A jobb oldalán.

BEATRIX. Szóval nem fekszik a szívén.

SYMPHOROSA. Nem. A máján fekszik.

BEATRIX. Jó. Menj vissza Symphorosa. őrködjél és jelents pontosan mindent.

SYMPHOROSA. Igen édesem.

Kimegy a kertbe.

JÁCINT. Symphorosa húgom vigyáz a herceg álmára?

BEATRIX. Igen. Állandó összeköttetésben van a szárnysegéddel, aki viszont állandóan néz be a kulcslyukon.

JÁCINT. És ez egész nap így megy?

BEATRIX. Mindent pontosan akarok tudni. Az én vendégem. Nem kis felelősség.

JÁCINT. És mióta megy ez így?

BEATRIX. Negyedik napja.

JÁCINT. És meddig marad itt?

BEATRIX. Egyelőre úgy van, hogy holnap utazik el. Ezért kellett volna előbb jönnöd. Albert váratlanul jött és mi férfi nélkül voltunk.

JÁCINT. Amint a sürgönyt kaptam, azonnal jöttem. Albert megváltozott. Komoly, kellemes férfi lett.

BEATRIX. Nagyon szimpatikus.

JÁCINT. Hozzám igazán olyan kedves

volt, el se mondhatom. Majdnem könnyezett, mikor meglátott.

BEATRIX. Ő is nagyon szerette boldogult uramat. Pedig akkor még gyerek volt.

JÁCINT. Olyan hévvel ölelt meg, talán négyszer is megcsókolt. Olyan őszintén mondta, hogy itt benneteket mennyire megszeretett.

BEATRIX. Hiszen éppen ez az.

JÁCINT. Mi az az «ez az»?

BEATRIX. Menj ki édes lányom. Sétálj egy kicsit a kertben.

ALEXANDRA. Igenis anyám.

Kimegy a kertbe.

BEATRIX *a szemét törli.*

JÁCINT. Mi az édesem, történt valami?

BEATRIX *kinéz az ajtón, a leánya után.* Nem akarok előtte beszélni. Éppen ez az, hogy nem történt semmi.

JÁCINT. Nem értem.

BEATRIX. Albert neked is mondta, hogy minket mennyire megszeretett.

JÁCINT. Mondta.

BEATRIX. Hát beleszeretett ő itt mindenkibe, csak Alexandrába nem.

JÁCINT. Mit vártál tőle három nap alatt?

BEATRIX. Szerelmet nem. De legalább egy kis érdeklődést a lányom iránt, valami kis közeledést. És hiába. Pedig igazán mindent megtettünk.

JÁCINT. Nem politikai oka van ennek?

BEATRIX *mosolyogva*. Te engem lebecsülsz, Károly.

JÁCINT. Pardon . . . tudom, hogy Európa-leginformáltabb asszonya vagy . . .

BEATRIX. Majd megmutatom neked a levelezésemet. Én nem élek illuziókban, Károly. Én tudom, hogy hozzánk csak akkor jönnek házasodni, mikor két-három uralkodócsalád is kívánja őket és ők egyiket se akarják megsérteni. Csak akkor kezd dobogni az ő szívük.

JÁCINT. És most?

BEATRIX. Most dobog. Ettől vagyok úgy megvadulva, Károly. A cár akarta őt a Konstantin lányának, Olgának. Edwárd szerette volna őt Shortlandéknek, Patricia

számára. Nagy zavarban volt az anyja, ezt tudom. Oncle Fréderic minden nap telegrafált nekem Bécsből és Amélie Pétervárról.

JÁCINT. Albert kénytelen elővenni a szívét.

BEATRIX A marienbadi találkozás után ez a két jó politikai parti ki volt zárva. Róma felé nem nézhet, nősülni muszáj, így hát tényleg a szívét kell elővennie.

JÁCINT. Ilyenkor Montenegróba szoktak menni.

BEATRIX. Ettől félek én is. Nagyon engedelmes fiú és az anyja, Dominika, dirigálja. Na, most aztán elindult a szívével ... Előbb Drezdába ment, ott Leopoldina Saroltát nézte meg, de az nem tetszett neki, mert hajlamos a hízásra. Onnan Lisszabonba vitte a szívét Gonzaga Silvina infánsnőhöz, ez kitünő leány, de olyan rettenetesen csúnya, hogy azt már nem is szabad. Onnan felszaladt Belgiumba a szívével, Mária Herminához, de az meg két fejjel magasabb mint ő, —

igaza van, így nem lehet a nép előtt reprezentálni. Most itt van. És ha innen így eresztjük el, akkor igazán elmegy Montenegróba. *A szemét törli.*

Symphorosa belép a kert felől.

BEATRIX. Nos?

SYMPHOROSA. Kinyúlt az ágyból.

BEATRIX. Miért nyúlt ki?

SYMPHOROSA. Cukrosvizet ivott.

BEATRIX. Volt ott cukrosvíz?

SYMPHOROSA. Hát ha ivott.

BEATRIX. Csak megijedtem, hogy nem volt. És aztán?

SYMPHOROSA. Megfordult és most megint alszik.

BEATRIX. Köszönöm, édesem.

SYMPHOROSA. Szivesen, édesem.

Symphorosa kimegy.

BEATRIX. És tudod, hogy szegény urammak is kedvenc gondolata volt ez a házasság. A nagy barátsága Albert apja iránt is ebből fakadt.

JÁCINT. Az a szívéből fakadt.

BEATRIX. De ezzel a gondolattal öntöz-

gette. És mióta szegények ugyanegy évben meghaltak, ez a gondolat bennem él tovább és fog élni addig, amíg én. Ha azt hagyhatnám a lányomra, hogy trónra kerül, szívesen meghalnék ma.

JÁCINT. Ebben kevés alázatosság volt, Beatrix.

BEATRIX. Bocsáss meg Károly, de három nap óta azt kell mondanom, nem vagyok normális. Biztosan tudom, hogy a lány miatt állt meg itt nálunk. És most mégis . . . mintha Alexandra nem is volna a világon. És az anyjáról, Dominikáról semmi életjel. Ha komoly volna a szándéka, Dominika már itt volna. *Sír.*

JÁCINT. De Beatrix!

BEATRIX. Mondom, nem vagyok normális. Vedd azt, még csak egy napunk van. Ma délután, ma este az estély, és ha most nem történik valami . . . bármi . . . akkor vége, talán örökre.

JÁCINT. És semmi jel?

BEATRIX. Semmi. Képzelheted, hogy figyelek.

JÁCINT. Talán Alexandra . . .

BEATRIX. Ő tökéletes. Szép, okos, mérsékelt, szegény apja olyan jól jellemezte őt, mikor hattyúnak nevezte. «Az én büszke fehér hattyúm». És most is olyan: méltóságteljes, néma, komoly, tiszta . . . magasan hordja a fejét . . . igazán tökéletesen viselkedik. Képzelheted, hogy erre is figyelek. Ez az Albert meg közömbös, hogy öngyilkos lehet bele az ember.

JÁCINT. Beatrix, te nagyon kijöttél a sodrodból.

BEATRIX. Tudom, de nem bánom. Ez nemcsak az én életem, ez a mi egész családunk utolsó nagy ütközete. Most, vagy soha. És csodát fogsz látni, mert én keresztül viszem, ha beleszakadok is!

Symphorosa beszól az ajtón.

SYMPHOROSA. Alszik tovább, normálisan.

BEATRIX. Köszönöm, édesem.

Symphorosa kimegy.

JÁCINT. Nem kell így kínoznod magadat. Lesz, ahogy lesz. Ha most nem sikerül, majd sikerül máskor.

BEATRIX. Mikor? Albert már harmincöt éves és képzelheted, mit áll ki a családjától, hogy már házasodjék. És mit gondolsz, Alexandra fölött nem mulnak el az évek?

JÁCINT. Hány éves most Alexandra?

BEATRIX. Huszon.

JÁCINT. Huszon ... mennyi?

BEATRIX. Semmi. Csak huszon.

JÁCINT. Ez új szám.

BEATRIX. Igen, édesem. Ezt én találtam ki. Mint anya.

JÁCINT. Kérlek. Rendben van. Szóval huszon.

BEATRIX. És ezt se lehet sokáig. Elvirágzik. Politikai családban ez mindegy. De a mi lányainknak szépeknek kell lenniök! Tudom én, hogy bűnös vagyok.

JÁCINT. Nem vagy bűnös. Szenvedélyes anya vagy édesem. Te átérzed, hogy a mi életünk nem az egyének boldogsága, hanem a családé. Sokszor a legboldogabb királyi család csupa boldogtalan egyének-

ből áll. Ezt viselni kell, vagy . . . nem kellett volna kikezdeni a történelemmel.

BEATRIX. Szegény Xaxa!

JÁCINT. Ki az?

BEATRIX. Alexandra.

JÁCINT. Most így hívjátok? Azelőtt, ha jól tudom, Xixi volt.

BEATRIX. Igen. De most, hogy idestova huszon . . . éves, most már Xaxa. És ha ez így megy tovább, Xoxo is lesz.

JÁCINT. Vagy becsületesen Alexandra.

BEATRIX. Soha. Kicsinyítünk öregem, mindhalálig.

Symphorosa belép.

SYMPHOROSA. A helyzet változatlan.

Symphorosa kimegy.

BEATRIX. Szóval nagyon, nagyon kérlek, állj most erre a rövid időre te is az ügy szolgálatába.

JÁCINT. Én? Angyalom, mit tehetek én?

BEATRIX. A te charmeur modoroddal . . .

JÁCINT. De édes fiam, nem engem kell elvennie.

BEATRIX. Te férfi! Nem érted te ezt.

A környezetnek minden szeretetreméltósága a lányra világít. És hátha még csak ez az egy kis sugár hiányzik, hogy egyszerre csak észrevegye őt.

JÁCINT. A lány hogy gondolkozik a dologról?

BEATRIX. Úgy mint én.

JÁCINT. Beszél erről?

BEATRIX. Hallgat. De folyton erről hallgat. Ő mindent belül intéz el.

Symphorosa sietve jön.

SYMPHOROSA *lihegve teszi a mellére a kezét.*

BEATRIX. Nos?

SYMPHOROSA. Felébredt.

BEATRIX *izgatottan mozdul.*

SYMPHOROSA. Gróf Lützen köhögött az ajtaja előtt.

BEATRIX. Véletlenül?

SYMPHOROSA. Nem. Szándékosan.

BEATRIX. Hát nem az ezredes őrködött?

SYMPHOROSA. De igen. Gróf Lützen csak köhögni jött.

JÁCINT. Mért nem az ezredes?

SYMPHOROSA. Mert ő csak erősen tud köhögni. Gróf Lützen símán és finoman köhög. A fenség az övét szokta meg ébresztőnek.

BEATRIX. És?

SYMPHOROSA. Otkolont kért.

BEATRIX. És?

SYMPHOROSA. Egy csésze üres teát kért.

BEATRIX. És?

SYMPHOROSA. Ne rémüldözz! Mindent kapott, amit kért.

BEATRIX. És mikor jön ide a fiúkhoz?

SYMPHOROSA. Ezt elfelejtettem megkérdezni.

BEATRIX. Nahát ez borzasztó! Rohanj!

Symphorosa elrohan.

BEATRIX. Épp azt felejti el, ami a legfontosabb! Istenem, és a fiúk még talán fel sincsenek öltözve! *Jobb felé indul.*

JÁCINT *elfogja.* Drágám, ez nem megy, hogy te ilyen ideges légy. Nyugodj meg, ne félj, minden rendben lesz, a fiúk azóta már rég átöltöztek . . . ejnye, ejnye . . . nem ismerek rád. A te fegyelmezett nyugalmad!

BEATRIX. Békében igen. De háborúban! Ütközetben! Megyek elébe. Te addig hívd be a fiúkat. Istenem...

JÁCINT. Nyugalom.

BEATRIX. De Károly, ne idegesíts ezzel a csillapítással! Az utolsó remény izgalma ez... olyan ez, mint a finish... most minden erőt ki kell magamból hoznom, a végső erőfeszítés... láz, láz, láz!...

Symphorosa sietve jön.

SYMPHOROSA. Jön.

BEATRIX. Mikor?

SYMPHOROSA. Most.

BEATRIX. Rögtön?

SYMPHOROSA. Rögtön, rögtön. Már kezdett jönni, mikor ideszaladtam.

BEATRIX. Gyere, gyere, elébe. *Elsiet a kertbe, Symphorosa utána szalad.*

JÁCINT *a jobboldali ajtóhoz megy, kinyitja, beszól.* Na, mi van veletek?

A két fiú bejön Ágival.

GYÖRGY. Készen vagyunk. Vártunk.

ARZÉN. Jön?

JÁCINT. Mindjárt itt lesz. *Ágihoz.*

Mondja édes fiam. Azok után, amikről itt beszéltünk, most hogy fogja tanítani Napoleont?

ÁGI. Ahogy én érzem.

JÁCINT. És ha a húgom megkéri, hogy az ő elvei szerint tanítsa?

ÁGI. Akkor megpróbálom meggyőzni a fenséges asszonyt.

JÁCINT. És ha a fenséges asszony, hogy úgy mondjam, erélyes lesz . . .

ÁGI. Akkor mély sajnálattal eltávozom.

JÁCINT. Szervusz fiam. *Kezet fog vele.* Most már többet tudok rólad, mint egy félórával ezelőtt.

GYÖRGY *az ajtóban áll, eddig kinézett a kertbe.* Jönnek!

JÁCINT. Maradjatok, én elibük megyek.

Kimegy a kertbe.

ÁGI. Így álljunk . . . az asztal mellett, ahol ülni szoktunk. Arzén fenség ott, György fenség itt, én a helyemen.

Felállnak.

ÁGI. És György fenség . . . ha igaz az, amit az imént mondott, hogy úgy szeret...

GYÖRGY. Ne féljen. Jól fogom viselni magamat.

ÁGI. Most az egyszer. Ha jó lesz, este felmegyünk a csillagdába.

ARZÉN *örömmel.* A csillagdába!

ÁGI. Megnézzük a Capellát, a Végát... és én megmagyarázom az egész nyári égboltot.

GYÖRGY. Olyan leszek, mint a tej!

Kis szünet. A kertből közeledő csevegés hallatszik. Albert herceg bevonul. Mosolygós elegáns fiatal generális. Elől jön, Jácinttal beszélgetve. Utána lép Beatrix, Symphorosa, Alexandra, Lützen, Wunderlich. Mindenki oda áll, ahova majd le fog ülni.

ALBERT *jókedvűen, folytatva a beszélgetést*... Azonkívül ő katona és mint olyan, neki egyenes, bátor köhögése van, nyilt, férfias... és én attól úgy hirtelen riadtam fel mindig, tudod? De ő viszont diplomata, a Lützen, ő egy finom és melódikus köhögő, opportunus köhögő, tudod, ügyesen, crescendóval, behizelgően köhög... az ember lassan és kellemesen ébred. Ko-

misch, dass man das überall merkt. Gute Beobachtung, nicht? Menschlich. *Körülnéz.* Also! Szervusztok, ti kedves kis fiúk. *Ágihoz, aki mélyen meghajol.* Jónapot. Ez a brilliáns professzor. Mi? *Szünet.* Mért nem ültök le? *Leül.*

Utána mindenki leül.

BEATRIX. Kellemesen aludtál?

ALBERT. Hát az valami csodálatos, hogy nálatok milyen jól alszom. Én nem tudom, ez a lágy levegő teszi-e, vagy az a pompás ágy, vagy ez a kellemes környezet, ennek a megnyugtató, boldogító hatása! Olyan ez az idegeimnek, mint egy tejfürdő . . . de igazán, boldog vagyok itt köztetek. Már ki fogtok nevetni, hogy annyiszor mondom, de higyjétek el, ezt soha nem felejtem el, ezt a pár napot nálatok. Ez az aranyos Beatrix . . . azzal az ő mindenre kiterjedő figyelmével . . . ez a kedves régi ház, ez a nyugodt dombos vidék, amit az édesanyám úgy szeret és ami nekem is geografiai ideálom! És az a békesség, ami az egészen nyugszik és ami-

ben van valami morálisan felemelő: a tiszta és zavartalan családi élet, csupa kedves, jó ember ... én ... nem mondhatok mást, minthogy szerelmes vagyok belétek.

Beatrix. Boldogok vagyunk, Albert, hogy nálunk jól érzed magad.

Symphorosa. Nincs más célunk, Albert.

Albert. És úgy este, mikor magamra maradok, el szoktam gondolkozni szegény apámon és a boldogult férjeden, Henriken ... mennyit sétáltak itt a parkban ...

Beatrix. Mindig a gyermekeikről beszélgettek.

Albert. Mindakettő olyan jó apa volt. Szinte betöltötte az életüket a gyerekekért való aggódás.

Beatrix. Ez volt a kedvenc témájuk. Milyen jól tudod! Mindig a gyerekek. A gyermekek jövője. Mi lesz velük. Hova kerülnek. *Albert felé mozdul, székestül.* Hogy alapítják meg ők a maguk családját.

Albert *Jácinthoz.* Tudod, kihajolok este az ablakon és elképzelem a két öreget,

amint ott sétál a fehér úton. És milyen rózsaillat jön be így este az ablakon . . .

BEATRIX *Albert felé mozdul, székestül.* Alexandra rózsái.

ALBERT. Hogyhogy . . . a te rózsáid?

ALEXANDRA. Az enyéim.

ALBERT. Te ültetted őket?

ALEXANDRA. Részben. De én ápolom őket.

ALBERT. És ez . . . téged . . . mulattat?

ALEXANDRA. Ó igen.

ALBERT. És . . . nem szúrod meg magad?

ALEXANDRA. De gyakran.

ALBERT. Hát mért nem használsz kesztyűt?

ALEXANDRA. Használok.

ALBERT. És . . . mégis megszúrod magad?

ALEXANDRA. Mert átszúrnak a kesztyűn.

ALBERT. Hát vegyél vastagabb kesztyűt.

ALEXANDRA. Igen. Meg fogom próbálni.

Albert. Na ja. Ilyen az élet. Védekezni kell.

Beatrix. Bizony. Milyen kedvesen érdeklődik . . . Látod? És milyen igaza van.

Albert. Na nem . . . csak . . . úgye? Az embernek van egy kis praxisa. Ezt én az én jó édesanyámtól láttam, otthon. Nna. *Feláll. Utána mindenki feláll.* Hát . . . lássuk azokat a gyerekeket. Itt szoktatok tanulni?

Arzén. Igen.

Albert. Te most tizenhat éves vagy.

Arzén. Igen.

Albert. És te tizenhét.

György. Igen.

Albert. Hogy mulik az idő. A fejünkre nőnek.

Beatrix. Nagyon, Albert. Nagyon.

Albert. Hát ti persze most azt hiszitek, hogy én kérdezni foglak benneteket, mint egy tanfelügyelő. Mi?

György. Nem hisszük.

Albert. Ne is féljetek. Én egy jó bácsi vagyok. Én csak a tanár urat kérdezem. A kedves fiatal professzor urat.

BEATRIX. Abba is beleszeret.

JÁCINT. Nagyon ajánlom figyelmedbe. Tudós és sportsman. Csillagász és vívó.

ALBERT. Bravó, ezt szeretem. Ez modern. *Észreveszi, hogy mind állnak. Int, hogy üljenek le. Jácint, Alexandra, Beatrix és Symphorosa leül. A többi nem.* Most mivel foglalkoznak?

ÁGI. Történelemmel, Fenség.

ALBERT. Igen. Hát azzal lehet is. Milyen kor?

ÁGI. Tizenkilencedik század első évei.

ALBERT. Napoleon.

ÁGI. Igenis, Fenség.

ALBERT. Te foglalkozol pedagógiával, Károly.

JÁCINT. Igen.

ALBERT. Tudod te, hogy Napoleon Meudonban egy király-iskolát akart alapítani?

JÁCINT. Bizony, az okos lett volna.

ALBERT. Ott csak olyan fiúk tanultak volna, akikre trón várt. Nagyon érdekes volt a tanterve. Semmi részletezés. Nagy

általánosságok. Nem tudomány, hanem tájékozottság. Semmi teória, csupa praxis. Benne van a Las Cases-féle emlékiratokban. Én ezt az ideát zseniálisnak találom.

JÁCINT. Ezt más nem is csinálhatta volna meg, csak ő.

ALBERT. Bizony, ő sok mindent megcsinálhatott volna. De jó gondolat: iskola, amelyből uralkodói diplomával távozik az ember. Mi?

Tiszteletteljes nevetés.

ALBERT *Györgyöt magához ölelve.* Örülök, hogy ilyen szép egészséges fiúk vagytok. Milyen szép szeme van ennek a fiúnak. Milyen mély tekintete.

BEATRIX. Ugyanaz a tekintet, mint Alexandráé. Csudálatosan egyforma a szemük. Általában, ő nagyon hasonlít Alexandrához.

ALBERT. Csak ne olvass sokat, fiam. Az nyugtalanná teszi a szemet. A legszebb szemük a tengerészeknek van, mert azok mindig nagyon messzire néznek. Az égre, a tengerre.

JÁCINT. Ennek örül, mert ő tengerész akar lenni.

ALBERT. Hát te?

ARZÉN. Én . . . utazó.

ALBERT. Hova?

ARZÉN. A sarkra.

ALBERT. Melyikre, fiam?

ARZÉN. A délire.

ALBERT. Nagyon csalódol, ha azt hiszed, hogy ott melegebb van, mint az északin. És mikor indulsz?

BEATRIX. Ő most indul mindjárt, Györggyel együtt, átöltözni a víváshoz. Albert bácsi látni akarja, hogy hogy vívtok.

ALBERT. Hogyne, hogyne. Erre nagyon kiváncsi vagyok.

A fiúk meghajolnak.

ALBERT. A viszontlátásra. *Ágihoz.* Önt látom még, úgy-e?

ÁGI. Parancsára, Fenség, a vívóteremben.

ALBERT. Vívni is ön tanítja őket?

ÁGI. Igenis, Fenség.

ALBERT. Bravó. Milyen sokoldalúság! A viszontlátásra.

Ági kimegy a fiúkkal jobbra.

ALBERT. Milyen diszkrét, szimpatikus jelenség ez a tanár. El vagyok ragadtatva tőle.

JÁCINT. Nekem is megtetszett már az első percben.

ALBERT. És milyen csinos fiú.

BEATRIX *Symphorosához.* Mondom, ebbe is beleszeretett.

SYMPHOROSA. Kérlek, ne légy ideges.

ALBERT. Hát most addig is, amíg a nagy vívóakadémia megkezdődik . . .

BEATRIX. Nagyon sok látnivalóval nem tudunk neked szolgálni. De ha érdekelnek a szép rózsák, Alexandrának a külön kis rózsakertészete . . .

ALBERT. Ah, igen.

BEATRIX. Ez az ő büszkesége, az ő boldogsága, az ő rózsái. Meg kell adni, van köztük egy pár kertészeti csoda.

ALBERT. Nagyszerű!

WUNDERLICH *előlép.* Vagy ha érdekli

Fenségedet, én tegnap láttam itt az új tehenészetet. Egy különös újítás van. Abszolut modern dolog: a tehenekből vakuummal szívják ki a tejet.

ALBERT. Vakuummal?

WUNDERLICH. Igen, Fenség.

ALBERT. Mint a port a szőnyegekből?

WUNDERLICH. Éppen úgy. Rendkívül érdekes.

ALBERT. Nahát ez fantasztikus. Ezt igazán meg kell nézni, ilyet még sose láttam. Ezt mind te szervezed, Beatrix néni?

BEATRIX. Én vezettem be kísérletképpen.

ALBERT. Nahát, te igazán hatalmas asszony vagy.

BEATRIX. Ha megengedsz egy megjegyzést Albert: a tehenészet egy kicsit messze van.

ALBERT. Annál jobb, legalább járunk egyet.

BEATRIX. Ahogy neked kellemesebb. Menjünk a tehenészetbe

ALBERT. Azt nem. Hogyne, hogy ti most

fáradjatok miattam. Majd én Lützennel és a jó ezredessel elmegyek. Jól kilépünk.

JÁCINT. Ha megengeded, veletek tartok.

ALBERT. Neked se engedem meg. Ha én turista vagyok, abból senkinek másnak ne legyen fáradsága.

JÁCINT. De . . .

ALBERT. Nem, nem. *Indul.* Hogyne, hogy itt szaladgáljatok velem, mintha valami idegen volnék. Előre, Lützen. Gyerünk ezredes úr. A vívóteremben pontosan ott leszünk. Küldjetek majd értünk valakit.

BEATRIX. Majd telefonálok.

ALBERT. De mi a tehenekhez megyünk.

BEATRIX. Oda, oda.

ALBERT. Hát ott is van telefon?

BEATRIX. Minden istállóban.

ALBERT. Nahát, te egy kolosszális asszony vagy. Hallatlan. Pá! *Kisiet a kertbe Lützennel és Wunderlich ezredessel.*

Kínos szünet.

ALEXANDRA *mélyen megsértve elmegy jobbra.* *Szünet.*

JÁCINT. Na, ez ugyan letette a rózsakertet.

BEATRIX Na? Hát mit mondtam neked? És te még azt mondod, hogy ne legyek ideges. Hisz ez már egyenesen feltünő. Hallottad az ezredest? Alig jöttem én a rózsakerttel, rögtön jött az ezredes a tehenekkel.

JÁCINT. Ez véletlen.

BEATRIX. Igen? Hát én nekimegyek ennek a véletlennek.

JÁCINT. Láttam, ahogy egy párszor nekiugrottál. Nem nagy sikerrel.

BEATRIX. Nem hagyom magamat, amíg csak egy atomnyi remény van. És amíg egy óra idő van. Majd meglátjátok most.

SYMPHOROSA. Mit fogsz csinálni?

BEATRIX. Borzasztó, hogy csak ez az egy mód van.

SYMPHOROSA. Melyik mód?

BEATRIX. Csak egy. Egy borzasztó.

SYMPHOROSA. Félek tőled, Beatrix.

BEATRIX. Bizony most félhetsz is. Mert ami most jön, az olyan rettenetes, hogyha

más csinálná, egész életemben megvetném érte.

JÁCINT. El se tudom képzelni, mire gondolsz.

BEATRIX. Isten meg fogja bocsátani egy anyának, amit a gyermeke boldogságáért tesz. És egy özvegynek, amit a családja hivatásáért cselekszik. *Könnyezve, Jácinthoz.* Te ezt meg fogod bocsátani nekem.

JÁCINT. Én már meg is bocsátottam, kedves Beatrix, teljesen és tökéletesen. De ezért legalább annyit kérek, hogy tudjam, mit követsz el.

BEATRIX. A legborzasztóbbat, amit anya elkövethet. De most nem tudom különválasztani magamban a jó anyát az okos asszonytól.

JÁCINT. Azt nem is szabad.

SYMPHOROSA. Én ismerlek Beatrix. Ha te így beszélsz, én előre azt a tanácsot adom neked, hogy ne kövesd el.

BEATRIX. Te leszel szíves hallgatni. — Itt egy baj van. Az, hogy Albert figyelme

nincs felhíva a lányra. A figyelme — mint férfié.

SYMPHOROSA. Szent Isten.

BEATRIX. Miért? Olyan borzasztóan kezdődik?

JÁCINT. Elég ijesztően.

BEATRIX. Hát készüljetek el még erősebbre is. Alexandra nem mehet túl bizonyos határon. Alexandra nem kacsinthat rá.

SYMPHOROSA. Kezdek megnyugodni.

BEATRIX. Alexandra nem kínálhatja magát neki.

SYMPHOROSA. Hála Istennek.

BEATRIX. Képtelen is volna megtenni, de az én büszkeségem ezt nem is tudná túlélni.

JÁCINT. Tehát?

BEATRIX. A férfi figyelmét egy nőre igazán csak ... egy más férfi figyelme tudja felhívni.

SYMPHOROSA. Rettenetes.

JÁCINT. Eddig még nem. Csak éppen furcsán kezdődik. Folytasd.

BEATRIX. Más cél nincs, mint hogy Albert észrevegye Alexandrában a nőt. A többi aztán a mi dolgunk. Idő nincs. Holnap utazik. Alexandra okos és fegyelmezett. És Albertnek nagyon megtetszett . . . a tanár.

JÁCINT. Tyhű angyalom, ez kezd melegedni.

SYMPHOROSA. Beatrix!

BEATRIX. Hagyjátok a szenvedés tetőpontjára érkezett anyát! Senki ne zavarja az anyát az ő végtelen szeretetének paroxizmusában. Én ebben az őrületemben szent és sérthetetlen vagyok.

JÁCINT. És mi történjék avval a tanárral?

BEATRIX. Meg fogjuk hívni ma este a búcsúestélyre.

SYMPHOROSA. Vége van a világnak.

BEATRIX. És Alexandra foglalkozni fog vele.

SYMPHOROSA. Ez . . . ez . . . Dante tollára méltó.

BEATRIX. Nem nyúltam volna ehhez a

végső eszközhöz, de maga Albert hívta fel rá a figyelmemet . . . mikor dícsérte . . . szinte kijelölte. És ezt kell felhasználnom, ezt az elcsépelt udvari romantikát . . . a nevelő úr és a királykisasszony . . . mert higyjétek el, még mindig az ilyesmi hat rájuk a legerősebben. Egy rangjabeli riválist lenézne. De egy . . . alkalmazott . . . az félelmes.

SYMPHOROSA. Nem élem túl.

BEATRIX. Parancsolom, hogy túléld. Alexandra rá fog nézni a tanárra. És . . . és . . . Alexandra egy négyest fog táncolni a tanárral. És Isten pedig meg fog bocsátani nekem is és Alexandrának is. Én viszont a tanárnak soha nem fogok megbocsátani.

JÁCINT. Mért?

BEATRIX. Amért rászorultam.

SYMPHOROSA. A trónörökösre nem mosolyoghat. És a tanárra igen?

BEATRIX. Az más. Az olyan, mintha a ponnira mosolyogna.

SYMPHOROSA. Károly, édes Károly,

mért hallgatsz? Te hallgatsz ezekre a borzalmakra?

JÁCINT. Ezek nem borzalmak. Ezek asszonyi praktikák, amiket ti fújtok fel ilyen nagyra. Én nem is ezért hallgatok. Másért hallgatok.

BEATRIX. Ugyan miért?

JÁCINT. A tanárért, szegényért.

BEATRIX. Mi baj történik a tanárral?

JÁCINT. Mondd édesem. Mosolygott már valaha Alexandra a tanárra?

BEATRIX. Hogy kérdezhetsz ilyet?

JÁCINT. Szóval nem. Hát mit gondolsz édesem, ha most egyszerre rámosolyog . . .

BEATRIX. Attól ne félj, hogy az az úr ebből valami reményt formáljon. Arra itt vagyok én.

JÁCINT. Meg ő. A tanár fiatal és temperamentumos. Az én szemem ugyan már elszokott az ilyesmitől, de csak egyszer kell látni, hogy hogyan néz ez a fiú a lányodra. Áhítattal, de férfiasan. Mint a macska a kanárira, amikor énekel. Tiszteli, de . . . meg is enné.

BEATRIX. Csak nem akarod azt mondani, hogy szerelmes bele?

JÁCINT. Nem. De hogy az ő figyelme fel van híva, az bizonyos.

BEATRIX. Tehát?

JÁCINT. Tehát egy ilyen szegény tisztességes fiú nem arra való, hogy vért csapoljanak belőle és aztán kidobják.

BEATRIX. Szóval te tanár-párti vagy.

JÁCINT. Ember-párti vagyok.

BEATRIX. Szóval neked az ő esetleges két-háromnapos kis melankólikus felhőzete drágább, mint a testvéred és a niéce-ed boldogsága és a családod történelmi szerepe.

JÁCINT. Te már annyiszor láttad rajtam ezt a ruhát, hogy észre se veszed. Én nekem az emberi szív méltósága drága; nekem semmi se drága, csak a szeretet és az egészséges fiatal érzés; nekem nem drága a te terved és az Albert trónja, nekem nem drága az Alexandra koronája, — nekem drága az ember, aki nem eszköz, hanem Isten gyermeke. Mikor még ver-

senyistállóm volt, futtattam lovat én is úgy, hogy vezesse a másikat, hogy iramot diktáljon neki és a célnál szépen maradjon le, hogy a másik nyerje meg a versenyt. De ez ló volt, édes fiam. És aki egy ember szívével ilyen ... ilyen érvényesülési manővert akar csinálni, aki egy ember lelkének a nyugalmát csak ennyire becsüli, az, édes húgom, az igazán nagyon rászorul arra a mentségre, hogy anya. Ez az én véleményem édesem és most megyek én is egy percre megnézni azt a vakuumot. *Elsiet, ki a kertbe.*

Szünet.

BEATRIX. Engem az utamon nem állít meg senki és semmi. Ne sírj. Parancsolom, hogy tedd el a zsebkendődet. Most én életveszélyes vagyok. Ő vele pedig ne törődj. Mindig volt véleménye és sose volt modora. Ha a férfiakon mult volna, már a tizennyolcadik században trónfosztottak lettünk volna. Menj és küldd be Alexandrát.

SYMPHOROSA *kimegy jobbra.*

Pillanatnyi szünet.

Alexandra bejön jobbról.

ALEXANDRA. Hivattál, anyám.

BEATRIX. Igen gyermekem. Ezen a világon te állsz legközelebb az én szívemhez. Benned az én vérem folyik. Te meg fogsz érteni engem.

ALEXANDRA. Igen, anyám.

BEATRIX. Te épp úgy tudsz akarni, mint én.

ALEXANDRA. Óh igen, anyám.

BEATRIX. És ha nem tudnál, akkor akarj úgy akarni. Olyan nagyon, olyan szívósan, mint én. És azt, amit én.

ALEXANDRA. Igen anyám.

BEATRIX. Tudod, miről beszélek és tudod, mit akarok. Akarod-e te is, olyan nagyon, mint én.

ALEXANDRA. Akarom, anyám. Tudom az értelmét, a súlyát, a jelentőségét. Mindent tudok és értek.

BEATRIX. A hiúság kis sebei hamar begyógyulnak. Végül a rózsák mégis csak szebb teremtményei Istennek, mint a tehenek . . .

ALEXANDRA. Óh anyám . . .

BEATRIX. És az akarat az egyetlen erő ebben a földi küzdelemben. Értesz, lányom.

ALEXANDRA. Értelek, de nem tudom, hogy mit parancsolsz.

BEATRIX. A mai búcsúestélyre meg fogjuk hívni a tanárt. Te fogod a mai búcsúestélyre meghívni a tanárt.

ALEXANDRA. Én, anyám?

BEATRIX. Te.

ALEXANDRA. A tanárt?

BEATRIX. Azt. *Könnyezve.* Belátom, édes gyermekem, hogy borzalmas, amit itt most mondtam . . . De a végső kétségbeesés kényszeríti a te szegény anyádat . . . Szeress engem, szegény, szegény, kis lányom . . . szeress engem, amért ennyire szeretlek téged . . .

ALEXANDRA *nyugodtan és fegyelmezetten.* Anyám . . .

BEATRIX *könnyeit letörölve.* Mit magyarázzam neked? Hiszen tudsz mindent, minden gondolatomat tudod, érted.

ALEXANDRA. Értem, anyám.

BEATRIX. Bécsből akartam hozatni egy herceget, de arra már nincs idő. És nem is olyan jó.

ALEXANDRA. Amint parancsolod. Meg fogom hívni a tanárt a mai estélyre.

BEATRIX. De nem ezzel az arccal.

ALEXANDRA. Tudom, anyám. Más arccal.

BEATRIX. És meg fogod neki engedni, hogy . . . *Sírva fakad.* Hogy egy négyest táncoljon veled. *Alexandra hallgat.* Nos? Mért hallgatsz?

ALEXANDRA. Nagyon hirtelen jön ez, anyám.

BEATRIX. Nincs időnk, nincs időnk! Hiszen ha időnk volna! Nos? Beszélj!

ALEXANDRA. Anyám, ne értsd félre ezt a komolyságomat. De kell egy perc, néhány pillanat, amíg ezt a gondolatot megszokom. A tanár egyszerű kisbirtokosok gyermeke.

BEATRIX. Fájdalom, az.

ALEXANDRA. És ha elgondolom, hogy a karján fogom nyugtatni a karomat . . .

Beatrix. Hosszú kesztyű lesz rajtad, lányom.

Alexandra. Nem az érintés teszi, anyám. A gondolat.

Beatrix. Ő éppúgy Isten teremtménye, mint mi, édes gyermekem.

Alexandra. Tudomásul veszem, anyám.

Beatrix. Hát kérdezed a növényektől, vagy a kedves állatoktól a származásukat?

Alexandra. Nem, anyám.

Beatrix. Na látod. Hiszen egy kedves lovacskára is rámosolyogsz. Egy kis mókuskára is. Azokkal is foglalkozol.

Alexandra. Igen anyám, így már megnyugtatóbb a dolog.

Beatrix. Na látod, édesem.

Alexandra. Csak . . . Valami mégis van.

Beatrix. Csak mondd bátran, fiam. Megfelelek rá.

Alexandra. Ő is . . . hát mégis ember. Úgy-e?

Beatrix. Óh, hogyne. Hogyne.

Alexandra. Ő mindenesetre gondol

erről valamit. Itt az ő nagy különbsége a mókuskával.

BEATRIX. Az az ő dolga.

ALEXANDRA. De megtörténhetik, hogy félreért.

BEATRIX. Te nem fogsz olyat tenni, amit ő félreérthetne. E felől nyugodt vagyok.

ALEXANDRA. Nyugodt is lehetsz anyám. De ez a hirtelen változás mégis csak hatni fog rá.

BEATRIX. Azzal mi ne törődjünk.

ALEXANDRA. De tudnom kell, hogy mit csináljak, ha . . . Isten ments . . . csak azért mondom, mert mindenre kell gondolni . . . ha vonzódni talál.

BEATRIX. Csak nem vettél rajta észre ilyesmit?

ALEXANDRA. Arra is kell gondolni.

BEATRIX. Észre vettél rajta ilyesmit?

ALEXANDRA. Én nem veszek észre semmi olyat, amit nem akarok észrevenni.

BEATRIX. Szóval . . . igen?

ALEXANDRA. Nem mondhatnám. De ... ő nem nyugodt, mikor velem beszél. Ő nem nyugodt.

BEATRIX. Ez nem baj, gyermekem. Ne resteld, ez nem megszégyenítő. Nem hagy foltot. Istenem, elvégre ... volt már arra sok eset. Néha vonzódnak így magasabb katonatisztek ... sőt orvosok is.

ALEXANDRA. De észrevenni ... nem szabad.

BEATRIX. Isten őrizz. Azt ők végezzék el magukkal. De ők nem is szólnak. Ők ezt önmagukkal szokták elintézni, néha igen nobilisan.

ALEXANDRA. És azután?

BEATRIX. A többivel ne törődj. Itt vagyunk mi. Neked csak egy célod van. A jövőd felé menni, semerre se nézni, csak előre.

ALEXANDRA. Igen, anyám.

Alfréd inas jobbról belép.

ALFRÉD. Fenség, a tanár úr jelenti Fenségednek, hogy a kis fenségek víváshoz öltözve várják fenséged parancsát.

BEATRIX. A fiúk menjenek a vívóterembe és ott várjanak. A tanár úr pedig jőjjön be.

Alfréd kimegy jobbra.

BEATRIX *könnyezve.* Légy erős . . . szegény, szegény kis lányom . . . *Megcsókolja, két kezét forrón megrázza.* Légy erős... *Balra kisiet a kertbe.*

Alexandra egy pillanatra egyedül marad. E rövid szünet után jobbról belép Ági, vívójelmezben. Balkezében a maszk, jobbjában a kard. Parancsra várva feszesen áll az ajtó mellett.

ALEXANDRA *balról, elől áll.* Ma éjszaka valami csillagászati esemény van?

ÁGI. Igen, Fenség.

ALEXANDRA. És mi az?

ÁGI. Ma éjjel látható legszebben a Véga és a Capella.

ALEXANDRA. Mi az a Véga?

ÁGI. A Lant főcsillaga, Fenség. Zöld csillag, amely ezerszer fényesebb, mint a Nap.

ALEXANDRA. És a másik?

ÁGI. Capella, a szép arany csillag.

ALEXANDRA. Ön ezt ma éjjel meg akarja mutatni a fiúknak.

ÁGI. Igen, Fenség. A toronyban.

ALEXANDRA. Ön szereti a csillagokat?

ÁGI. Nagyon, Fenség.

ALEXANDRA. És tud róluk mindent?

ÁGI. Nagyon keveset tudok róluk, Fenség. De ez a kevés is csudálatosan szép.

ALEXANDRA. Ez a ma esti csillagnézés elmarad.

ÁGI. Parancsára, Fenség.

ALEXANDRA. Ma este búcsúestély van a kastélyban a trónörökös tiszteletére. Ő holnap elutazik.

ÁGI. Milyen kár.

ALEXANDRA. A búcsúestélyen a környék előkelő hivatalos személyiségei is részt vesznek. Nem leszünk sokan. Én azt az óhajomat fejeztem ki, hogy mi önt erre a mai estélyre meghívjuk.

ÁGI *nagyot néz, aztán közelebb jön néhány lépéssel.*

ALEXANDRA. Ezért marad el a csillagvizsgálás.

ÁGI. Boldog vagyok Fenség, és ha valami fokozhatja ezt a boldogságot, úgy ez az, hogy Fenséged ajkairól hallhatom ezt a megtiszteltetést.

ALEXANDRA. Remélem, nem fog unatkozni, bár valószínű, hogy kissé feszes lesz a dolog.

ÁGI. Fenségtek környezetében legszebb perceimet fogom tölteni.

ALEXANDRA. Ha nagyon unná magát a főispánok és kegyelmes urak közt, keressen föl.

ÁGI. Ha megengedi, Fenség.

ALEXANDRA. Legalább egyszer másról is hallhatom beszélni, mint a tőrvívás fogásairól. Mert eddig másról nem is beszélt velem.

ÁGI. Nem rajtam mult, Fenség.

ALEXANDRA. A csillagokról fog nekem beszélni. A zöld csillagról és az arany csillagról.

ÁGI. Boldogan, Fenség.

Szünet.

ALEXANDRA. Érdekes ... most félek öntől.

ÁGI. Miért, Fenség?

ALEXANDRA. Olyan agresszív jelenség így, nekiöltözve, karddal a kezében.

ÁGI. A legtöbbször ilyennek méltóztatott látni ... a vívóteremben.

ALEXANDRA. Az más volt. Akkor az én kezemben is kard volt. Egészen különös. Védtelennek érzem így magamat.

ÁGI. Olyan rossz az impresszió?

ALEXANDRA. Nem rossz.

ÁGI. Hanem?

ALEXANDRA. Támadó.

ÁGI. Csudálatos, Fenség. Én úgy érzem, csupa védekezés vagyok most, ebben a percben.

ALEXANDRA. Szóval ... eljön, úgy-e?

ÁGI. Igen, Fenség

ALEXANDRA. Nem sajnálja a zöld csillagot?

ÁGI. Nem, Fenség.

ALEXANDRA. Tehát . . . kilenc órakor.

ÁGI. Köszönöm, Fenség.

ALEXANDRA. Szívesen, tanár úr.

Fejbiccentéssel kimegy balra a kertbe.

ÁGI *felgyulladt szemmel, emelt fejjel, csudálkozva, elgondolkozva néz utána.*

Pillanatnyi szünet.

FÜGGÖNY.

MÁSODIK FELVONÁS.

Az estély. Díszes terem, fényesen kivilágítva. Jobbról és balról egy-egy nagy kétszárnyú ajto. Ugyanilyen két ajtó a háttér falon, jobbról és balról. E hátsó ajtók nyitva vannak. Mögöttük folyosó van és mindkét ajtóval szemben a folyosó hátsó falán egy-egy földig üvegezett, áttetsző-függönyös ajtó, amely mögött fény látható. Ott mulatnak a vendégek. Halkan szűrődik be a zene. A színpad jobbfelén hét személyre terített buffet-asztal. Az asztal előtt két puff. Hét szék. Éjfél. Mikor a függöny felgördül, rövid ideig némaság a színpadon. Caesar bort tölt és rakosgat az asztalon, majd aztán mint szobor, áll a jobb hátsó ajtó előtt. Aztán nyílik ki a baloldali leghátsó függönyös üvegajtó. Symphorosa jön be. Egy pillanatra erősebben hallatszik a zene. Táncolnak. Az ajtó becsukódik.

Symphorosa áll és visszatekintve vár maga után valakit. Rövidke szünet után megint nyílik az az ajtó és Beatrix jön be.

BEATRIX. Jól értettelek? Intettél, hogy jőjjek ki?

SYMPHOROSA. Igen.

BEATRIX. Mit akarsz? Mért vagy olyan titokzatos?

SYMPHOROSA. Nem akartam bent sugdosódni veled.

BEATRIX. Mért vagy olyan izgatott? Mi az? Nyugodtan mondd meg, mit akarsz.

SYMPHOROSA. Úgy gondolom, Beatrix, hogy Alexandra már túlságosan sokáig ül a tükör alatt a tanárral.

BEATRIX. Oly boldog vagyok Symphorosa, hogy életemben először hajlandó vagyok igazat adni neked.

SYMPHOROSA. Hidd el, ez már épp hogy egy hajszállal több, mint kellene.

BEATRIX. Valószínű, hogy a siker boldogságában kissé elvesztettem a mértékemet. Nyugalom édesem. Szóval?

SYMPHOROSA. Jelezni kellene neki, hogy

most egyelőre elég volt. Hagyja ott a tanárt.

BEATRIX. Jól van, Symphorosa. Menj édesem és jelezd neki, hogy hagyja ott a tanárt. Hogy fogod jelezni neki?

SYMPHOROSA. Így, a szememmel. *Mutatja.*

BEATRIX. Jól van, Symphorosa. *Mosolyogva öleli meg.* Menj drágám, édes drágám.

SYMPHOROSA. Te vagy a legokosabb nő a világon.

BEATRIX. Nem, Symphorosa. Csak ebben a szobában. *Symphorosa mozdulatára.* Mert a másik szobában van egy nálam is okosabb nő: a lányom.

SYMPHOROSA *sóhajt.*

BEATRIX. Ne sóhajts. Inkább bámuld azt a finomságot, azt a mértéktudást, ahogy viselkedik. És azt a hatást! Albert már kétszer mondta nekem ma este, hogy most látja csak, milyen szép ez a lány. Meg fogod látni, holnap nem utazik el és nem a dok neki két napot, itt lesz az anyja,

Mária Dominika. *Meglátja Symphorosán, hogy türelmetlenkedik.* Jó, jó, édesem. Türelmetlen vagy. Menj és ints neki a szemeddel.

Symphorosa visszasiet a bálterembe, Beatrix boldog mosollyal néz utána, aztán szétnéz és a mereven álló Caesaron akad meg a szeme.

BEATRIX. Cæsar!

CAESAR. Fenség.

BEATRIX. Rendben van minden?

CAESAR. Parancsára, Fenség.

BEATRIX. Ez az?

CAESAR *az asztalra mutat.* A buffet. Öt teríték a trónörökös és a fenséges család számára és egy-egy teríték az adjutáns úr és a tanár úr számára.

BEATRIX. A felszolgálás mintaszerű lesz.

CAESAR. Fenség!

BEATRIX. A menü?

CAESAR. Ahogy a magas vendég szereti. Gróf Lützen őexcellenciája volt szíves elárulni a magas vendég legintimebb nyári ízlését.

BEATRIX. Vagyis?

CAESAR. Hideg bouillon.

BEATRIX. Igen.

CAESAR. Hideg lazac.

BEATRIX. Igen.

CAESAR. Hideg beef.

BEATRIX. Igen.

CAESAR. Saját mustárjukkal.

BEATRIX. Kiknek a saját mustárjukkal?

CAESAR. A trónörökös őfensége saját mustárjával.

BEATRIX. Hát ez megint micsoda?

CAESAR. A saját titkos mustárjukat mindenüvé magukkal viszik.

BEATRIX. Ez valami új dolog.

CAESAR. A chef azt mondja, hogy ez már a régi görögöknél is szokás volt. Egyéniségek a speciális fűszereiket vendégségbe is magukkal vitték.

BEATRIX. A chef ilyen tudós?

CAESAR. Igen, Fenség. Azt is mondta, hogy a görög inyencek védőtokot viseltek a nyelvükön és csak evéskor húzták le.

BEATRIX *szigorúan néz rá.* Ki kérdezte ezt öntől?

CAESAR. Csak mint kuriózumot bátorkodtam.

BEATRIX. Bátorkodjék a felelésre szorítkozni.

CAESAR. Igenis, Fenség. És hideg csirke.

BEATRIX. Micsoda?

CAESAR. Hideg csirke is lesz. A hideg beef után.

BEATRIX. Mikor tálalják a szupét?

CAESAR. Huszonegy perc mulva, Fenség. És fagylalt.

BEATRIX. Nekem ez a menü nagyon hideg. Én kérek az én leveses csészémbe forró teát keserűen.

CAESAR. Attól félek, Fenség, hogy a tea elárulja magát, ha egyedül gőzölög itt a hideg levesek közt.

BEATRIX. Hát ne gőzölögjön. Legyen forró, gőz nélkül.

CAESAR. Még nem tudom, hogy fogom csinálni, de meglesz. És minden rendben lesz.

BEATRIX. El is várom. *Caesar visszalép. Symphorosa jön.*

BEATRIX. Nos?

SYMPHOROSA. Intettem.

BEATRIX. És?

SYMPHOROSA. Azonnal felkelt a tanár mellől.

BEATRIX. Jó. Szeretem, ha a dolgok simán mennek. Most menj és nézd meg, tett-e Arzén priznicet a nyakára.

SYMPHOROSA. Milyen anya vagy!

BEATRIX. Hidd el, nincs más öröm a világon. *Symphorosa el balra. Caesarhoz.* Honnan fognak szervirozni?

CAESAR. Innen, Fenség. *Kettőt tapsol. A tapsjelre jobbról, hátul bevonul a személyzet libasorban. Elől Alfréd egy tállal, utána egy-egy lakáj egy-egy tállal. Magasan tartják, ceremóniásan lépnek. Utánuk a két huszár egy-egy italos vödörrel. Alfréd és a két lakáj az asztal elé vonul, háttal a közönségnek, leteszi az asztalra a három tálat. Ugyanarra a mozdulatra a két huszár a jobb fal hátsó részén leteszi a két vödröt.*

Aztán a huszárok a jobbhátsó ajtótól balra sorakoznak. Két lakáj a jobb és a jobbhátsó ajtó közt, profilban. Alfréd közibük lép, meghajol.

CAESAR. Voilà!

BEATRIX. Bravó, Cæsar! *Visszasiet a bálterembe.*

Caesar mélyen meghajol.

Miután Beatrix mögött becsukódott az ajtó.

CAESAR. Huszárok!

A két huszár előlép.

CAESAR *végignéz rajtuk.* Hátra arc!

A huszárok megfordulnak.

CAESAR *igazgatja a spencerjüket.* Előre arc!

A huszárok előrefordulnak.

CAESAR. Jól van.

A huszárok visszalépnek.

CAESAR. Alfréd!

ALFRÉD *előkelően, lassan, némán előrelép.*

CAESAR. Seine königliche Hoheit, die Herzogin Mutter, bekommt anstatt «bouillon froid» «thé chaud». Aber ohne Dampf. «Thé chaud» muss in Farbe und äusseres

Aussehen die Impression eines «bouillon froid» geben.

ALFRÉD. Yes, Sir. You may rely upon me. I shall do my best. Nobody has ever been disappointed who honoured me with an order. I am the right man in the right place.

CAESAR. Oui, oui, très bien, mon cher, très bien, très bien.

Alfréd el. Két inas utána el. Huszárok foglalatoskodni kezdenek a vödrökkel és palackokkal. Caesar ellenőrzi őket és halkan beszél hozzájuk.

Ezalatt balhátul belép Alexandra. Félig mögötte, félig mellette, tiszteletteljesen, de kipirulva Ági.

ALEXANDRA. Caesar!

CAESAR. Parancs, Fenség.

ALEXANDRA. Itt lesz a szupé?

CAESAR. Itt, Fenség. A vendégek kis asztaloknál szupiroznak a sárga teremben. A magas vendég a szűkebb családdal itt. Most méltóztatott távozni innen a fenséges asszonynak.

ALEXANDRA. Az más, ha már a mama itt volt. Akkor már nincs ellenőrizni való. És mikor eszünk?

CAESAR. Tizenhét perc mulva. Parancsol valamit, Fenség?

ALEXANDRA. Köszönöm, nem.

Caesar visszamegy az italokhoz. Intésére a két huszár kimegy. A következők alatt a tálaló asztulon és az étkező asztalon rendezget, aszúbort tölt mindenki poharába stb.

ÁGI. Szabad visszakísérnem a tánchoz?

ALEXANDRA. Nem, kérem ... itt úgy látszik, egy kis félreértés van köztünk. Ugyanis, mikor én azt mondtam, hogy megyek megnézni az asztalt ... ez ... nem jelentette azt, hogy ön is jöjjön velem.

ÁGI. Bocsánat, Fenség ... *Mozdul.*

ALEXANDRA. Hiszen nem baj ... maradjon. *Zavartan.* Most nem tudom ... talán kissé túlvilágosan fejeztem ki magam. Nem így akartam mondani.

ÁGI. De kérem, Fenség!

Caesar diszkréten el jobbhátul.

ALEXANDRA. Bocsásson meg, de gyakor-

latlan vagyok az ilyesmiben. Nem akartam rossz lenni.

ÁGI. Tudom, Fenség. A félreértés onnan van, hogy mikor én épp a Sas csillagképet magyaráztam, Fenséged a mondat közepén állott fel és akkor én azt hittem, hogy kötelességem nekem is felállani és a mondatot útközben befejezni. Azt akartam mondani, hogy az a hét csillag egy repülő sast ábrázol, a sasnak a feje pedig . . .

ALEXANDRA. Ekkor keltem én fel.

ÁGI. Igen. És én nem vettem észre, hogy menekül előlem.

ALEXANDRA. Lehet. Mert nem beszélt szépen a csillagokról.

ÁGI. Nagyon szégyellem, Fenség.

ALEXANDRA. Azt hittem, csupa csodát és titkot fogok hallani, de maga folyton millió kilométereket mond és rendszereket magyaráz. Nem tudtam, hogy ez ilyen száraz.

ÁGI. Nem voltam olyan merész, hogy a saját érzéseimet mondjam el a csillagokról.

ALEXANDRA. Pedig azok talán... jobban szórakoztattak volna.

ÁGI. A nagy távolságok számai mögött ott vannak az én reszkető gondolataim Istenről, a végtelenségről, életről, halálról... szeretetről.... *halkan*... szerelemről...

ALEXANDRA *hidegen.* Ön el tud képzelni ilyen nagy távolságokat?

ÁGI. Ha Fenségedre fölnézek, igen.

Szünet.

ALEXANDRA *még hidegebben.* És a végtelenséget?

ÁGI. Ha magamba nézek, Fenség.

Szünet.

ALEXANDRA. És hisz ezekben a csodákban?

ÁGI. Minden csodában hiszek, Fenség. Ez az én bátorságom. Ha nem hinnék a csodákban, hogy bírnám el az életemet?

ALEXANDRA. Az ön élete... olyan elbírhatatlan?

ÁGI. Az volna, ha...

ALEXANDRA. Ha?

ÁGI. Ha nem volna belőle kettő. Egy kifelé. És egy másik, belül, egy lázbeteg és fájdalmas élet.

ALEXANDRA. Csudálatos. Mért nem láttam én ezt meg?

ÁGI. Mert Fenséged is hisz a csodákban.

ALEXANDRA. Hogyan?

ÁGI. Elhiszi az én hideg és mozdulatlan arcomat ... akkor is, amikor beleütnek.

ALEXANDRA *borzadva.* Önnek az arcába ütnek?

ÁGI. Mindennap.

Szünet.

ALEXANDRA. Kicsoda üt önnek az arcába?

ÁGI *nem felel.*

ALEXANDRA. Kicsoda? Mi tesszük ezt? Talán ... én is?

ÁGI *lehajtja a fejét.*

ALEXANDRA. Anélkül, hogy tudnám?

ÁGI. Azok a legfájdalmasabbak, Fenség.

ALEXANDRA. Szent Isten ... hisz ez titokzatosabb, mint a csillagok. Én bántom önt?

ÁGI. Fenséged itt mindennap látja azt a csodát, hogy egy férfi arca, hangja, egész külső élete nyugodt és egyensúlyozott marad ... mikor belül lánggal ég a fiatal büszkesége. És nem keresi az okát ennek a csodának.

ALEXANDRA. Az okát?

ÁGI *egyre növekvő hévvel.* Mit gondol Fenséged, miért tűrök el itt mindent? Miért tanítok alázatosan és hallgatok alázatosan? Mit gondol Fenséged, miért tiprom le az önérzetemet? Miért vagyok itt, ahol vagyok, miért élek, kiért élek itt, ahol élek és így, ahogy élek? . . .

Balról hátul belép Albert két hölggyel.

ALEXANDRA. Ön olyan dolgok felé irányítja a figyelmemet . . .

ALBERT *jókedvűen vág közbe.* Ez aztán az ideális házikisasszony! Koncert előtt a zenészeknél, szupé előtt a terítésnél. Mindenütt ott van az a szép, figyelmes szeme!

ELSŐ HÖLGY. A szegényeknél látná, Fenséges uram, a szegény betegeknél a kórházban!

ALEXANDRA. Ne dícsérjenek, kegyelmes asszony. Az érdem az önöké. Én csak reprezentálok.

MÁSODIK HÖLGY. Óh, óh, Fenség!

ELSŐ HÖLGY. Óh, óh!

ALBERT. Úgy-e, hogy csak szerénykedik! Ismerlek én téged. Te ugyanaz a nagyszerű karakter vagy, mint a kedves édesanyád. Jóestét, tanár úr.

ÁGI *mélyen meghajol.*

ALBERT *a hölgyekhez.* Ez egy brilliáns ember, ez a fiatal ember. *Kifelé sétál a hölgyekkel.* Ez nemcsak tudományosan képzett csillagász és pedagógus, hanem elsőrangú vívó is. Én láttam ma délután a fiúkkal. Mondhatom: Alle Achtung! *Beszélgetve kimegy a két hölggyel jobbra.*

ALEXANDRA. És most... hirtelen még szomorúbb lett... Miért?

ÁGI. Megmondjam, Fenség?

ALEXANDRA. Valami borzasztó? Amit nem volna szabad hallanom?

ÁGI. Két szó.

ALEXANDRA. Csak? És a külön engedelmem kell hozzá.

ÁGI. Igen. Mert ez a két szó . . . a végtelenséget nyitja ki, Fenség.

ALEXANDRA. A végtelenséget?

ÁGI *Albert után néz.* Féltékeny vagyok, Fenség.

Szünet.

ALEXANDRA. Én . . . tökéletesen meg vagyok zavarva, tanár úr. A két szót . . . most hallottam . . . de az értelmét nem tudom . . .

ÁGI. Most már sajnálom is, hogy kimondtam.

ALEXANDRA. Én végtelenül szomorú vagyok most, tanár úr.

ÁGI *lehajtja a fejét.*

ALEXANDRA. Ez nem frázis, tanár úr. Én most nagyon, nagyon elszomorodtam.

ÁGI *hallgat.*

ALEXANDRA. Én most egyszerre szembekerültem valamivel . . . azt hiszem, tanár úr, azzal a végtelenséggel, amit ön mondott.

ÁGI. Ez a mai este ... ez hozott ki a sodromból.

ALEXANDRA. Igen ... ez ... ez a mai este ...

ÁGI. Hónapokon át ... minden, amit hozzám szólt ... rövid volt és éles volt ... az udvariassága hamis ... csak a közömbössége volt őszinte ... És most végre ... egyszerre úgy nézett rám, mintha én is ember volnék ... férfi volnék ... és mondott egy pár meleg szót ...

ALEXANDRA. Én semmi olyat nem mondtam, ami ...

ÁGI *növekvő bátorsággal.* De minden, amit mondott ... és tett ... és nézett ... az mind megzavart és felforgatott ... és megbontotta bennem azt a szép fegyelmet, ami eddig fenntartott. És ... tönkretette bennem a reménytelenségnek a költészetét. Ezt én ma este örökre elvesztettem. Pedig ez szép volt. Ez történt ma este. Soha nem szóltam volna.

ALEXANDRA. Kérem ... nem tudom,

mit mondjak most önnek. Nem akarom, hogy ez így legyen!

ÁGI. Csakhogy itt aztán megszünt a hatalom, kis hercegnő.

ALEXANDRA. Milyen furcsa megszólítás. Nem bírom ezt az egészet kérem.

ÁGI. Nem fog többé látni. Elmegyek, ha parancsolja. És ha azt parancsolja, hogy maradjak — elmegyek akkor is. Lássa, most én se tudok rendesen beszélni. Egy kicsit elvette az eszemet, Fenség. Majd holnap... holnap...

ALEXANDRA. Nem, nem. Most mindjárt kell erről beszélni. Mert én nem akarok félreértést. Én önnek mindent el fogok mondani. Én olyan rettenetesen szégyellem magamat...

ÁGI. Miért, Fenség?

ALEXANDRA. Nem, ezt nem lehet...

ÁGI. De könyörgöm... nem kérném, de látom, hogy akar valamit, hogy küzd magával... *reménykedve* és látom a félénkségét... talán csak az én kérésem, az én forró kérésem kell,... hogy szóljon...

hogy felbátorodjék és kinyíljon a szive . . . hogy megszólaljon, beszéljen . . . és boldoggá tegyen egy szavával!

ALEXANDRA. Nem, nem. Megint félreért! De én vagyok az oka ennek is! Nem, nem, itt egészen másról van szó. De lássa, ha hallgatok, az még rosszabb . . . félreért. Kérem . . . itt valami borzasztóról van szó.

ÁGI. De miről, Fenség?

ALEXANDRA. Árulásról.

ÁGI. Árulás?

Szünet.

ALEXANDRA. Ön férfi . . . És becsül engem, úgy-e?

ÁGI. Fenség . . .

ALEXANDRA. És hallgat.

ÁGI. Hallgatok.

ALEXANDRA. Örökre.

ÁGI. Örökre.

ALEXANDRA. Azt akarom, hogy becsüljön továbbra is . . . és azt akarom, hogy én nyugodt legyek . . . olyan nyugodt, mint még ma délután is voltam. Maga becsületes ember és azt hiszem, jó bará-

tunk. Hallgasson ide. A családomnak, az anyámnak, egy életcélja van: hogy én a trónörökös felesége legyek... hogy én vigyem vissza a családomat a trónra. Becsülje meg ezt a pillanatot, tanár úr, tiszteljen ezért engem most, minden szavamért... mert úgy érzem, ahogy beszélek, hogy a vérem folyik... egy seben át. Tanár úr... a trónörökös nem törődik velem... és az én drága anyám úgy gondolta, hogy legyen valaki... egy férfi... akin keresztül engem... Albert észrevegyen. Érezze meg tanár úr, érezze meg, milyen nagyrabecsülöm én a maga szenvedését... és milyen tisztára akarom én mosni az én szivemet. Én nem bántottam soha senkit. Maga az első ember a világon, akinek fájdalmat okoztam. Én magát se bántottam volna soha. Én azért voltam sokszor olyan nyers magához, mert én úgy éreztem, én sejtettem... hogy maga miattam... nyugtalan. De most gyönge voltam... és az anyám úgy tud parancsolni nekem... és én kis gyermekkorom

óta soha-soha nem mondtam neki, hogy «nem». Ő úgy gondolta, hogy én hívjam meg önt ide ma estére . . . és nézzek önre. És ha én tudtam volna tanár úr . . . ha én ki tudtam volna előre mérni azt, amit nem lehet, ha én nekem sejtelmem lett volna, hogy hogyan világít egy férfi szeme, mikor egyszerre fellobban benne a parázs . . . és hogy van a világon ilyen bátorság . . . és hogy az merészel a szemembe lángolni és hogy az így éget! *Kis szünet. Az asztalhoz megy, leül.* Tanár úr, én most megmondtam mindent . . . és most fellélekzem. Könnyű vagyok és tiszta vagyok . . . Ön most tud mindent. És becsüljön meg engem ezért az árulásért . . . De emberebb vagyok, mint gondoltam . . . és hála az én szegény jó anyám . . . nagy szeretetének . . . hogy ezt most megtaláltam magamban.

ÁGI *lehajtja a fejét.*

Szünet.

ALEXANDRA. Nem felel semmit?

ÁGI. Ön . . . csak a parancsnak engedelmeskedett?

ALEXANDRA. Nem akarok ártatlanabbnak látszani, mint vagyok. Bűnös vagyok én is. Csúnya tőlem, hogy az anyámra fogok mindent. *Szünet.* Királyné akarok lenni. *A karjára hajtja a fejét.*

Szünet.

ÁGI. Vagyis, akkor én most már mehetek.

ALEXANDRA. Mért mondja ezt?

ÁGI. Csak épp erre voltam jó.

ALEXANDRA *fölkel.* Ne rémítsen meg. Én meg akartam becsülni azzal, hogy felvilágosítottam. De úgy látom rosszat cselekedtem. Milyen furcsán néz rám.

A zene elhallgat.

ÁGI. Fejbe vagyok vágva, Fenség. Összetört bennem valami. Mért is mondta ezt meg nekem.

ALEXANDRA. Rosszul tettem?

ÁGI. Mért mondta?

ALEXANDRA. Mert becsülöm. Azt akartam, hogy barátom legyen.

ÁGI. És ezt el tudja képzelni?

ALEXANDRA. Milyen éles lett a hangja.

ÁGI. Mint a beretva. Én is érzem. Pedig nem akarom.

ALEXANDRA. Meg fog büntetni?

ÁGI. Imádom, Fenség. Most már megalázva, de legalább megint reménytelenül. *Keserűen, komolyan, gúnnyal.* És nem kell félni tőlem. Alázatos leszek és szolga leszek. Továbbra is állok rendelkezésére a fenséges családnak. Kicsit vérzem, kicsit haldoklom, de meg vagyok tisztelve az érdekes szereptől, amit nekem szántak. Mulattat és izgat. Most lesz csak szép. Így kell szolgálni egy királykisasszonyt. Halálosan megsebesítve, de mosolyogva.

ALEXANDRA. Hamisan hangzik, amit mond.

ÁGI. Talán csak keserűen.

ALEXANDRA *nyugtalanul.* És én, aki azt hittem, hogy jót teszek, mikor nyiltan bevallok mindent.

ÁGI. Mert már rám nincs szüksége. A vőlegény tüzet fogott, a tanárt el lehet oltani.

ALEXANDRA. Nem tűröm, hogy ezt higyje rólam és hogy így beszéljen velem.

ÁGI. Ne féljen tőlem. Hallgatok és szolgálok. Ne nézzen rám olyan gyanakodva. Mosolyogjunk és tegyünk úgy, mintha nem történt volna semmi. *Belép Albert.* Nem tud mosolyogni? Lássa én tudok. Ott hagytuk el a sasnál. *Hangosabban.* A sasnak a feje pedig . . .

Albert herceg belép Beatrix-szal és a két hölggyel.

ALBERT. Még mindig itt?

ALEXANDRA. A tanár úr oly érdekes dolgokat beszél. Ma éjjel nagy csillagászati esemény van.

ALBERT. Hol?

ÁGI *idegesen.* Az égen, Fenség.

ALBERT. Azt tudom. De milyen csillagoknál?

ÁGI. Tulajdonkép nem is esemény. Csak ma éjszaka különösen jól észlelhető néhány úgynevezett nyári csillag. A Capella, az Arcturus, a Vega és a Sas csillagképe . . . *Célzatosan.* Amely hét csil-

lagból áll, ez a hét csillag egy repülő sast ábrázol, a sasnak a feje pedig . . .

ALBERT *éllel.* Nem is tudtam, hogy ez a mai este ilyen érdekes este.

ALEXANDRA. A sasnak a feje pedig?

ALBERT. Téged ennyire érdekelnek a csillagok, Alexandra?

ALEXANDRA. Eddig nem nagyon foglalkoztam velük.

ALBERT. Inkább a rózsákkal, mi? De ma este felragyogott az ég, mi? Szép nyári éjszaka. *Célzással.* Ragyognak a csillagok. Mint a szemek.

BEATRIX. Ha érdekel, a toronyban egész kis obszervatóriumunk van.

ALBERT. Igazán? Ezt nem is tudtam.

ALEXANDRA. Csak olyan amatőr csillagda.

ALBERT. Biztosan ezt is a brilliáns tanár úr rendezte be. Az ezermester úr. Mi?

ÁGI. Nem, Fenség. Ez már itt volt, mikor én jöttem.

ALBERT. Látja, ilyesmit nekem meg se mutatnak.

ALEXANDRA. Mert korán szoktál lefeküdni. A csillagok pedig nem alkalmazkodnak az etiketthez.

ALBERT. Ez jó. Ez a bölcs mondás a tanár úrtól van . . . mi?

ALEXANDRA. Nem Albert. Ez tőlem van.

Jácint jön Symphorosával.

ALBERT. Hallottad mit mondott?

JÁCINT. Kicsoda?

ALBERT. A Xaxa. Azt mondta, hogy a csillagok nem alkalmazkodnak az etiketthez.

Gongütés.

Caesar jön a két huszárral és Alfréddal jobb hátul. Az ezredes is megjelenik, bal hátul.

BEATRIX. A tanár urat ma megfosztottuk az ő kedves csillagjaitól.

JÁCINT. És a szegény fiúkat is.

SYMPHOROSA. Szegény fiúk pedig úgy örültek neki egész nap. Boldogok, ha nem kell korán lefeküdni.

JÁCINT. Majd megnézik holnap. Látod

milyen jó az, hogy a csillagok örökké élnek. El lehet őket tenni holnapra. *A két hölgy bal hátul el.*

ALBERT *az asztal felé indul. Jácinthoz.* Nem is tudtam, hogy csillagdátok is van.

JÁCINT. Még boldogult Henrik sógorom vett egy nagy távcsövet. Ezredes úr látta, gyakran.

WUNDERLICH. Oh igen. Egyszer ott meg is égettem a nyelvemet.

ALBERT. A távcsővel?

WUNDERLICH. Nem, Fenség. Egy csészében sósav volt ottan és én azt megkóstoltam.

SYMPHOROSA. Képzelem, milyen benyomást tett ez önre.

WUNDERLICH. Nagy benyomást, Fenség.

BEATRIX. Azt hiszem Albert, ideje lesz enni valami keveset.

ALBERT. Talán inkább valami sokat. Éjjel mindig rendkívüli étvágyam van, úgy-e Wunderlich?

WUNDERLICH. Hála Istennek, Fenség.

ALEXANDRA *Ágihoz, halkan.* Nagyon

szeretném, ha most az arcán nem lehetne meglátni, amit beszéltünk.

Alexandra és Ági a színpad bal szélén áll elől. — Jácint és Albert a színpad közepén, kissé hátrább. — Beatrix és Symphorosa a színpad jobb szélén, elől az asztal előtt.

ALBERT. A Xaxa el van merülve a csillagászatba.

ÁGI *Alexandrához.* Igyekezni fogok, Fenség. De azt hiszem már késő.

BEATRIX *Alberthez.* Őt nagyon érdekli a fiúk nevelése. Állandóan ellenőrzi.

ALEXANDRA *Ágihoz.* Ne akarja, hogy megijedjek magától.

ALBERT. Xaxából még csillagász lesz.

JÁCINT. A nők nem szeretik ezt a pályát.

ALEXANDRA *Ágihoz.* Én magát vérig sértettem.

ÁGI. Igen, Fenség.

ALEXANDRA. Megbocsát nekem?

ÁGI. Nem, Fenség.

ALBERT *lassan indul Alexandra felé.*

SYMPHOROSA *Beatrixhoz rémülten, súgva.* Beatrix, ezek közt történt valami.

BEATRIX. Te ne ijessz meg, mert itt ájulok el a szoba közepén. *Indul Ági felé.*

ALBERT *Alexandra felé közeledve.* Xaxa, hagyd ott a csillagos égboltot és szállj le hozzánk a földre. Szabad kérnem a karodat?

ALEXANDRA *belekarol, idegesen.* Milyen váratlan kegy, Fenség.

SYMPHOROSA *Beatrixhoz.* Nézd milyen izgatott. Vörös a füle. Azonnal küldjük el.

BEATRIX. Ne rémíts. Majd én elküldöm. Bízd rám.

ALBERT *lassan az asztal felé vezeti Alexandrát.* Gúnyolsz? Elhanyagolsz és még gúnyolsz is?

ALEXANDRA. Én? Hogy mondhatod, hogy elhanyagollak?

ÁGI *ezalatt lassan elindult Alexandra után.*

BEATRIX *a színpad közepén útját állja.* Tanár úrnak mintha rossz kedve volna.

ÁGI. Nem, Fenség. Engedelmével ez a legszebb éjszakája az életemnek.

BEATRIX. De mintha ideges volna. Ki van pirulva.

ÁGI. A szokatlan környezet teszi, Fenség.

JÁCINT *az asztalnál, Alexandrához.* Ki vagy pirulva kis lányom. De nem baj. Szép vagy, mikor kipirulsz.

ALEXANDRA *az asztalnál.* Ha szép zenét hallok, mindig kipirulok.

BEATRIX *Ágihoz.* Ha fáradt, nem tartóztatjuk. Reggel korán kell kelnie.

ÁGI. Nem vagyok fáradt, Fenség. Sőt most kezdek felfrissülni.

ALBERT *Alexandrához.* Szereted a zenét?

BEATRIX *átszól az asztalhoz.* Szereti a zenét. Ő énekel is.

ALBERT *Alexandrához.* És látod, nekem nem énekeltél semmit az egész idő alatt.

SYMPHOROSA *Ágival és Beatrixszal áll együtt.* Igazán ne zsenirozza magát tanár úr, ha aludni akar menni.

ÁGI. Aludni, Fenség? Most ébredtem fel. Nincs még öt perce.

ALEXANDRA *az asztalnál, Alberthez.*

Előtted restellek énekelni. Te nagy zene-értő vagy.

ALBERT. Én zeneértő? Ez jó. Hallja Wunderlich?

WUNDERLICH. Hallom, Fenség.

SYMPHOROSA *Beatrixhoz.* Legalább a mi asztalunkhoz ne üljön.

BEATRIX *Ágihoz, akinek ismét útját állta.* Tanár úrnak rossz kedve van. A szobájába fogjuk küldeni a vacsorát.

ÁGI. Nem fogják odaküldeni a vacsorát, Fenség. Itt fogom megenni a vacsorát.

ALBERT. Mi az tante Beatrix, te is csillagász lettél? Ki akarsz éheztetni bennünket?

BEATRIX *az asztalhoz siet.* Isten ments, kedves Albert!

SYMPHOROSA *szintén az asztalhoz megy. Útközben mondja kétségbeesetten.* Végünk van!

ALBERT. Én megfigyeltem magamon, hogy éjjel van a legjobb étvágyam.

JÁCINT. XIV. Lajos volt erről híres.

BEATRIX. Üljünk le. *Albert és Alexandra*

leül. Ágihoz. Tanár úr, ide. *Helyet mutat neki maga és Symphorosa közt.*

Ági. Köszönöm. *Nem oda ül, hanem Alexandra mellé.*

Beatrix. Nem oda tanár úr. Ide, ide.

Ági *ülve.* Köszönöm, már most itt is jó lesz. *Kínos csönd. Jácint fejcsóválva ül le.*

Symphorosa. Ezredes úr! *Helyet mutat neki maga mellett. Súgva Beatrixhoz.* Végünk van. Itt botrány lesz.

Albert. A Bourbonok általában nappal is sokat ettek. XVIII. Lajos tizenöt ürükotlettet evett meg egy nyilvános ebéden. Képzeld mennyit evett, mikor nem látták. Téged ez diszgusztál Beatrix. Nem is figyelsz.

Beatrix *idegesen.* Dehogy nem. Hallom, igen. XV. Lajos tizennyolc kotlettet.

Albert. Nem! XVIII. Lajos. És csak tizenöt kotlettet.

Inasok rendezgetik a tálaló asztalon a levest.

Beatrix *édeskésen.* Nem tudom, Albert, szereted-e a jégbehűtött bouillont?

ALBERT. Nemcsak hogy szeretem, de eltaláltad a kedvenc nyári italomat.

BEATRIX. Na, ennek nagyon örülök.

SYMPHOROSA. Milyen véletlen!

JÁCINT. És milyen sokáig tart, amíg hozzák.

BEATRIX. Már jön, édesem. *Int Caesarnak. Caesar elindítja az inasokat.* Azért nincs az asztalon, hogy meg ne melegedjék. *Mindenki kap csészét. Kóstolás. Áhitatos csönd.*

ÁGI *váratlanul megszólal a csöndben, Alexandrához.* A sasnak a feje pedig, hogy most végre talán befejezzem ezt a mondatot, az Altair nevű csillag, az Alpha Aquilæ, amely gyönyörű szép erős zöld fényben ragyog ma éjszaka. Ezt akartam mondani.

ALEXANDRA. Nehezen jutott hozzá, hogy befejezze.

ALBERT. A tanár úr bizonyosan nagyon szépen tud beszélni, hogy a Xaxa úgy szereti hallgatni.

Beatrix. Nagyon szép volt, de én egy szót se értettem belőle.

Ági. Nem tudok szépen beszélni. Épp az imént vetette a szememre Őfensége.

Albert *Alexandrához.* A szemére vetetted?

Alexandra. Igen.

Beatrix *hogy eltérítse őket a tárgytól.* Nem nagyon hideg a leves, Albert?

A zene megszólal.

Albert. Nem. Éppen jó a hőmérséklete.

Wunderlich. Őfensége levese nyolc fok Celsius szokott lenni.

Jácint. Nem a cifra beszéd a fontos. Az a fő, hogy tanult és tud.

Ági. Épp azért nem tudok szépen beszélni, mert agyontanultam magamat.

Jácint. Az sose baj fiam.

Albert. Naponta, kérem szépen, hány órát tanult?

Ági. Többnyire tizet. És éjjel is annyit.

Albert. Tíz meg tíz az húsz. *Feláll.*

Beatrix. Mit keresel, édes fiam?

Albert. A sót.

Wunderlich. Méltóztassék.

Albert. Köszönöm. *Leül és sóz.* Maradt az alvásra négy óra.

Ági. Néha annyi sem.

Albert. Ez borzasztó. Nekem tizenöt órai alvás kell.

Symphorosa. Nekem nyolc.

Jácint. Nekem hat.

Symphorosa *Wunderlichhoz.* És önnek?

Wunderlich. Kettő.

Ági. Ez különbözik egyéniség szerint. Például Napoleon ... *Hirtelen elhallgat, Beatrixra néz.*

Kínos csönd. Mindenki egyszerre emeli ajkához a leveses csészét. Isznak. Aztán a csészéket egyszerre teszik le, a nagy csöndben egyszerre csörren a tányéron valamennyi.

Beatrix *hogy megtörje a csöndet.* És azért nem tud szépen beszélni, mert annyit tanult?

Ági. A sok anyagnak, Fenség, előbb vérré kell válni, ki kell forrani, mint a bornak. Akkor adja csak ki azt a musko-

tály-illatot, amit poézisnek nevezünk. Ami kis költő van az emberben, az addig vár és hallgat. És még akkor is sok minden kell, hogy az megszólaljon.

Albert. Egy szép hölgy. Mi?

Ági. Talán az.

Beatrix. Ugyan . . . Albert!

Jácint. Attól függ, milyen a hölgy . . . Mert én már láttam olyan hölgyet is, aki elnémította a költőt.

Beatrix. Jól tette. Nem szeretem a költőket.

Ági. A férfin múlik. Van férfi, akinek nő nem tud szenvedést okozni. Irigylem az ilyet.

A csészéket elviszik.

Alexandra. Miért?

Ági. Mert én az ellenkezője vagyok. Én mindig csak ettől féltem.

Albert. Félt? Szép hölgytől? Erős hatástól?

Ági. Csak ettől. Túlérzékeny vagyok. Ami mellől más nevetve megy tovább, én abba talán belepusztulnék.

ALBERT. Pedig az egyáltalában nem szükséges.

ÁGI. Tudom.

BEATRIX. És nem is nagyon valószínű.

Alfréd tálat visz körül, amelyből csak Jácint, Albert és Wunderlich vesz. A többi visszautasítja.

ALBERT. De csak érdeklődött szép hölgyek iránt?

ÁGI. Soha, Fenség. Tanultam.

ALBERT. No-no-no-no.

ÁGI. De így van, Fenség. Most jöttem ki a világba, a könyveim közül. És most még kár volna, ha valami baj érne.

JÁCINT. De még milyen kár volna.

ÁGI. Ne méltóztassanak félreérteni. Nem én sajnálom magamat. De . . . van anyám, akinél érthető . . . az egyetlen fia vagyok . . . hogy mindene vagyok. És van egy húgom, nem szép lány szegényke... de én neveltem. Okos, jó kis teremtés . . . és annyit dolgoztam érte. Szeretném tisztességesen férjhez adni. *Körülnéz.* Bocsá-

nat, most veszem csak észre, hogy folyton én beszélek.

Alexandra. Beszéljen, beszéljen, úgy érdekel amit mond.

Ági. És van egy öreg tanárom Waldbrott . . .

Jácint. A heidelbergi egyetemen.

Ági. Igen atyám, ott tanít.

Albert. Mit tanít?

Ági. Asztrokémiát.

Albert *Jácinthoz.* Kérlek alássan, mi az?

Jácint. Csillagászati vegytan.

Albert. Bravó.

Jácint. Ismerem az öreg urat. Nagyszerű legény, kiváló tudós.

Ági. Úgy-e? Ő . . . megtisztel a szeretetével.

Albert. Csillagászati vegytan . . .

Ági. Tessék?

Albert. Semmi. Csillagászati vegytan...

Ági. Igen.

Albert. Igen.

Ági. Az öreg Waldbrott azt szokta

nekem mondani, hogy nyugodtan hal meg, mert élete munkáját én fogom folytatni. Ő úgyszólván rám bízta a két nagy elméletét.

ALBERT. Kérem, hány nagy elmélete van összesen?

ÁGI. Ez a kettő.

ALBERT. Bravó. És mind a kettőt önre bízta?

ÁGI. Igen.

ALBERT. Bravó.

ÁGI. Igen és ez . . . ez nagyon felemelő. Ő és a húgom és az anyám . . . Igazán csak őmiattuk féltem ezt a kis életemet, mikor . . . *Alexandrára néz.* Mikor bajba kerülök. *Csönd. Megfogja a poharát.* Én ezt a szép házikisasszony egészségére ürítem. *Fenékig üríti a poharat.*

SYMPHOROSA *lökdösi Beatrixet.*

ALBERT. Prosit, ez jó korty volt. *Mosolyogva koccint két szomszédjával.*

JÁCINT. Dilettáns korty volt, fiam. Ebből a nehéz borból nem húz ekkorát az ember.

ÁGI. Nem ismerem atyám, még nem volt hozzá szerencsém.

JÁCINT. Hát akkor mutatkozzál be neki illő tisztelettel, mert ez tokaji, édes fiam. Még pedig hat puttonyos.

BEATRIX. A desszerthez való, nem a leveshez.

JÁCINT. Két hiba történt: korán ittál, nagyot ittál.

ÁGI. Nem tudtam, atyám. Bevallom, ez az első pohár bor, amit életemben ittam.

JÁCINT. Ne mondd.

ÁGI. Igazán, atyám. De hát ... ma éjszaka ez is megtörtént velem.

ALEXANDRA *szintén fenékig üríti a poharát.*

BEATRIX. Alexandra!

JÁCINT *Alexandra pohara felé nyul.* Ho-ho-hó! Most mondtam, hogy ebből nem kell ekkorát húzni!

ALBERT. Én tudom, mért húzott a Xaxa ekkorát.

JÁCINT. Miért?

ALBERT. Rehabilitálni akarta a tanár úr kortyát.

BEATRIX *szigorúan.* Arra semmi szükség nem volt. Nem szoktál bort inni.

ALEXANDRA. Ma éjszaka velem is megtörtént, anyám. *Alberthez.* Albert ... neveztesd ki valamivé azt az öreg tanárt. Waldbrott a neve úgy-e?

JÁCINT. Waldbrott, igen.

ALBERT. Ha te óhajtod ... írhatok a császárnak. Kérem, Wunderlich, írja fel.

WUNDERLICH *írja.* Már írom, Fenség.

ALEXANDRA. Mivé lehet az ilyen embert kinevezni?

Az inasok kezdenek lazacot felszolgálni.

ÁGI. Az az éppen, hogy semmivé se.

ALBERT. A császár csak adhat neki valamit ...

ÁGI. Nehezen, Fenség. Nagyobb urat szolgál az.

ALBERT. Nagyobb urat mint a császárt?

ÁGI. Sokkal nagyobbat. *Felfelé mutat.* Csillagász.

ALEXANDRA. Szeretném ismerni a hugát.

ÁGI. Drezdában van, Fenség.

ALEXANDRA. Nagyon szereti?

ÁGI. Nagyon, Fenség.

ALEXANDRA. Úgy-e ez ostoba kérdés volt?

BEATRIX. Igen, lányom, az volt.

ÁGI. Nem, Fenség, okos kérdés volt, mert jól esik rá felelni. Szeretem, nagyon szeretem ... a húgomat. Minden rossz napomon rágondolok. Ő benne a legerősebb a hit, hogy én nem arra való vagyok, hogy elgázoljanak, hogy kár értem, mert én is egy egész világ vagyok.

ALBERT *kissé gúnyosan.* Egy egész világ?

ÁGI. Igen, Fenség.

ALEXANDRA. Milyen szép ez.

ALBERT. Nem lesz ez egy kicsit sok?

ÁGI *bátran.* Nem, Fenség. Én csillagász vagyok: ott tanulja meg az ember, hogy nem szabad lenézni a legkisebb pontot sem. *Célzatosan.* Azok a kis pontok az égen, az mind egy-egy nagy világ.

ALBERT. Mind?

ÁGI *bátrabban.* Mind!

ALBERT *kissé élesen.* Talán csak hiszik ezt azok a kis pontok.

ÁGI *még bátrabban.* Oh én tudom, hogy a nagy urak ezt nehezen tudják elképzelni. Ők úgy beszélnek: tízmillió lakos, kétmilliós hadsereg... pedig az mind külön-külön egy szuverén világ, amit nem szabad összetörni.

BEATRIX *idegesen.* Kérem, tanár úr... ki akar világokat összetörni?

ÁGI. Hölgyek például mosolyogva teszik ezt. *Alexandrához.* Szép Fenség, olyan erősen néz rám.

ALEXANDRA. Mert tetszik, amit mond.

ÁGI *Beatrixhoz.* És Fenség olyan nyugtalanul néz reám. Biztosan, mert nem tetszik, amit mondok.

BEATRIX *hidegen.* A tónus szokatlan.

ÁGI. Erős kedvem van ma, Fenség.

BEATRIX. Talán erősebb is, mint kellene.

ALEXANDRA *csititólag.* Anyám, bálban

vagyunk és pezsgőt iszunk... *Felemeli a poharát.*

Beatrix. Nagyon csudálkozom, tanár úr.

Symphorosa *ijedten, hirtelen.* Erre a lazacra külön felhívom a figyelmedet Albert, az a mi szakácsunk büszkesége.

Albert. Mondom, hogy szépen beszél. Ez tetszik olyan nagyon Xaxának. Mi van a lazaccal? *Symphorosához.* Valamit mondtál a lazacról.

Symphorosa. Hogy a mi szakácsunk büszkesége.

Albert. Igen. Na jó... de mi köze ennek ehhez?

Symphorosa. Semmi. Csak mondtam.

Albert. Ja vagy úgy. Igen. Na igen. Kis pontok az égen. Csillagászat. Romantika. Csupa frázis.

Ági *hévvel.* Nem frázis, Fenség.

Albert. De igen. Még pedig hölgyek számára való frázis. Imponálni vele. «Minden csillag egy szuverén világ.»

ÁGI *agresszíven.* Nem minden csillag, Fenség.

ALBERT. Nem?

ÁGI. Nem. Az a nagy fehér hold például, az nagyképű és fényes, pedig neki magának nincs is fénye. Csak attól ragyog, amit a naptól kap. Viszont az a ma esti kis Véga, amit le méltóztatik nézni, az a nagyon messzi, nagyon pislogó szerény kis csillag, az a maga alázatosságában pont ezerszer fényesebb, mint a nap!

SYMPHOROSA *lökdösi Beatrixot.*

ALBERT *élesen.* És milyen szép dolog, hogy mégis olyan szerény

ÁGI *élesen.* Nem szerény, Fenség. Csak nagyon messze van.

ALBERT. Épp azért illik, hogy csak pislogjon.

ÁGI *nyíltan, támadóan.* Önöknek, Fenség, pislog. De nekem, aki tudom, hogy ő kicsoda, felragyog az ő igazi értéke, és én büszkén vallom, hogy fényesebb, mint a nap és ez a nagy fény, ez az örök nagy fény az övé, Fenség, mert ezt közvetlenül

ő kapta Istentől. *A mellére teszi a kezét.* Ő maga.

ALBERT. Lehet, tanár úr. Úgy látszik, én nem értek ehhez.

ÁGI *bátran.* Nem, Fenség.

BEATRIX *súgva Symphorosához.* Nem bírom tovább!

ALBERT. Elragadó! Végre egy ember, aki megmondja nekem, hogy van valami, amihez nem értek.

ÁGI *csökönyösen.* Ehhez nem, Fenség.

BEATRIX. Tanár úr!

ALBERT *erőltetett vígsággal.* Húsz éve keresem ezt a hangot! Végre egy úr, aki úgy beszél velem, mint embertársával. Tanár úr, úgyis mint csillagásztól, úgyis mint embertől, el vagyok öntől ragadtatva! Ez nekem tetszik.

ÁGI *sértőn.* Azt én nem ambicionálom. Viszont, ha nem tetszik, azt meg nem bánom.

ALBERT *vígan.* Nahát ez a közvetlenség elragadó! Hogy én nálatok milyen jól érzem magamat. *Fölemeli a poharát.*

BEATRIX *elbágyad.* Ah! *Feltápászkodik a székről.*

Általános ijedtség.

ALBERT *leteszi a poharát.* Was hast Du? *Fölkel.* Tante Beatrix! Ist Dir nicht Wohl?

Mindenki fölkel.

BEATRIX *gyönge hangon.* A fejem... egyszerre.... lass mich, kérlek... bocsássatok meg... *Wunderlich odalépett hozzá és támogatja.* Merci mon colonel... hagyja... *Huszárok kisietnek és leeresztik a hátsó két nagy falnyílás függönyeit.*

WUNDERLICH *ellép tőle és Caesarhoz megy.*

ALBERT *megfogja Beatrixot.* Nem jól érzed magad, Tante Beatrix?

BEATRIX. Bocsássatok meg... egy kis rosszullét... csak semmi feltünés... én visszavonulok...

WUNDERLICH *Caesarhoz.* A zene hallgasson el. *Caesar Alfrédnak súg, aki kisiet.*

A zene elhallgat.

ALBERT *karonfogja.* Biztosan, mert annyit fáradtál ma egész nap. Majd én felvezetlek a szobádba. Jó?

JÁCINT. Ne fáradj, Albert, majd én felkísérem.

ALBERT. Nem, nem. Ti csak maradjatok. *Az induló Symphorosához.* Symphorosa, maradj itt a lazacnál, Xaxa ülj le. Semmi izgalom. Majd én.

BEATRIX *elhalóan.* Nem kell . . . feltünést . . . a ház tele van idegenekkel . . .

ALBERT. Jól van, édesem, úgy lesz. *A többiekhez.* Kérlek, kívánságom, hogy maradjatok mind. *Bal felé indul, Beatrixszal a karján.* Semmi feltünés. *Mikor Caesar előtt halad el.* A zene mért hallgatott el?

WUNDERLICH *felel helyette.* Azt gondoltam, Fenség, a katasztrófát talán zene nélkül méltóztatik kívánni . . .

ALBERT *lassan vezeti balfelé Beatrixot.* A zene folytassa. A zene mindig folytassa. Minél . . . inkább, annál . . . jobban.

CAESAR *int Alfrédnak, aki elsiet. Wunderlich a baloldali ajtót kinyitja előttük.*

BEATRIX. Pardonnez moi . . . merci mon cher . . .

ALBERT *Beatrixszal együtt kimegy.*

WUNDERLICH *mielőtt kimegy.* Zene! *Caesarra néz.*

Kis szünet után a zene újra megszólal. Wunderlich csak erre megy ki. Ugyanakkor mindenki lassan visszaül a helyére, csak Symphorosa nem.

ÁGI. Fenséged is rosszul van?

SYMPHOROSA. Nem.

ÁGI. Hát akkor?

SYMPHOROSA. Nem tudom, most mit csináljak.

ÁGI. Én tudom. Méltóztassék utánuk menni. És a zene folytassa. Minél inkább, annál jobban.

SYMPHOROSA *bal felé indul. Alexandrához.* És te?

ALEXANDRA *tanácstalanul kel fel.*

JÁCINT. Maradj itt. Édesanyád megtiltotta, hogy felmenj.

SYMPHOROSA *Jácinthoz.* És te?

JÁCINT. Nézd édesem. Én nagyon szeretem Beatrixot, de ezt mi ketten már harminc éve ismerjük. Ne ijesztgessük egymást. Eleget láttuk ezt az előkelő rosszul-

létet. Ha állva lesz rosszul, leül. Ha ülve lesz rosszul, feláll.

SYMPHOROSA. Károly!

JÁCINT *komolyan.* Nagyobb baj van itt, édesem. Én ezt megmondtam délután félötkor.

SYMPHOROSA. Milyen szerencsétlenség! *El, balra.*

CAESAR *hátravonul, huszárjainak utasításokat ad, elküldi őket. Huszárok jobbhátul, ő maga a bal hátsó üvegajtón át eltünik.*

Jácint, Ági és Alexandra hárman magukra maradtak.

Szünet. Alexandra elől ül a jobboldali puffon.

JÁCINT *komolyan, szigorúan.* Na, édes fiam, te itt valami nagy bolondságot csináltál.

ALEXANDRA *izgatottan.* Én vagyok a hibás, Jácint, mindenért én vagyok felelős. Én azért maradtam itt, hogy . . .

JÁCINT. Ne légy izgatott, gyermekem. Szép csöndesen beszéljünk. Mert én meg ezért maradtam itt. Ne félj, amíg engem látsz. *Ágihoz.* Te meg reszkess.

ÁGI. Nem én, atyám. Azt már nem.

ALEXANDRA. Nem ő a hibás. Milyen mélyen lehet megbántva, ha ilyet tudott tenni. Én oda vagyok, Jácint. *Ráhajol a mellette álló Jácintra, aki magához öleli.*

JÁCINT. Nyugodj meg kislányom. Tudom, miről van szó. És sejtem, mitől jutott ez idáig.

ÁGI *hevesen.* Nem bírtam tovább, atyám. Nem bírtam, pedig, Isten látja a lelkemet, ki akartam húzni némán holnap reggelig. De ember vagyok és . . . szerelmes vagyok, atyám, és már nem is tudtam, mit mondok, még most se tudom, mit csináltam, csak érzem, hogy valami borzasztót tettem. De amióta megtudtam, atyám, hogy az én alázatos és hallgatag életemmel, mint egy ronggyal, a padlót surolják fel, csakhogy másvalaki símábban léphessen . . . mintha felfakadt volna itt benn a szívem, szétömlött bennem a forró vér . . . és mikor célozgatni kezdett rám és gúnyolni kezdte a fájdalmamat, hát . . . akkor égni kezd-

tem valami keserű szilajságtól és attól égek úgy most is, mint, mint . . .

JÁCINT. Mondd fiam, én rám is haragszol?

ÁGI. Dehogy, atyám.

JÁCINT. Hát akkor beszélj csöndesebben. Nemcsak hallom, amit mondasz, de értelek is fiam.

ÁGI. Elpusztulok, de most már nem adom olcsón az életemet. Még ennek a szép királykisasszonynak sem. Tegnap, még ma délután is, odaadtam volna a zsebkendőjéért. Most már drágább. Mert vérzett.

JÁCINT. Te olyat tettél . . .

ÁGI. Nem szököm meg az elől, amit tettem.

JÁCINT. Azt fel is teszem rólad, fiam.

ÁGI. Tudom, hogy fellázadtam és szétromboltam valamit. De állok rendelkezésére mindenkinek, a családnak, a hercegnek, az adjutánsnak, kardra, ágyúra, torpedóra, mindenre. De ez kellett nekem. Sőt még több is kell.

JÁCINT. Még több is?

ÁGI. Több.

JÁCINT. Nézd a komoly ifjú tudóst. *Alexandrához.* Na, kislányom. Idejutottunk. Most itt állunk. *Szemrehányóan.* Hogy tetszik ez neked?

ALEXANDRA. Gyere ide.

JÁCINT *odalép hozzá.* Nos?

ALEXANDRA. Ülj le ide. *Maga mellé ülteti.*

JÁCINT. Nos? *Leül a másik puffra.*

ALEXANDRA *hozzásímul, a vállára hajtja a fejét.* Most kérdezd még egyszer, hogy hogy tetszik ez nekem.

JÁCINT. Hogy tetszik?

ALEXANDRA *a vállára borulva, halkan, de elragadtatással.* Jácint ... én nekem ez ... nagyon tetszik.

JÁCINT *meglepődött arccal.* Tyhű, édes lányom! Itt nagyobb baj van, mint gondoltam. Gyerünk csak egy kicsit közelebb egymáshoz. *Még közelebb húzódik Alexandrához.*

ALEXANDRA *Jácint vállára hajolva.* Jácint ... édes Jácint ... én ... én ...

JÁCINT. No, fiam. Mi az? Ki vele.

ALEXANDRA. Jácint ... az a pohár bor ... az nekem is az első pohár borom volt az életemben.

JÁCINT. Ahhoz képest szép nagyot húztál, fiam.

ALEXANDRA *Ágira néz.* Őmiatta, Jácint. Hogy ne nevessék ki.

JÁCINT. Tyhű, micsoda ritkaságokat látok én itt ma este. Jó volt legalább?

ALEXANDRA. Kábít ... melegít. Legjobban szeretnék így meghalni ... de előbb a tanár úr bocsásson meg nekem.

ÁGI. Hogy tudjak én önnek megbocsátani.

JÁCINT. Csönd! Nézd csak! Én bocsátok meg helyette kislányom. *Alexandra a könnyeit törli.* Sírd ki magad és ne félj semmitől.

ALEXANDRA. Nem azért sírok, atyám.

JÁCINT. Hát miért?

ALEXANDRA. Mert nagyon sajnálom ... ezt a fiatal embert.

ÁGI. Engem? Nagyon kérem, engem ne sajnáljon.

JÁCINT *szeliden.* Megvonom tőled a szót, fiam.

ALEXANDRA. Így még nem is sajnáltam senkit, pedig a kórházban súlyos betegeket ápoltam.

JÁCINT. Ha rád néz, jobban sajnálod.

ALEXANDRA *Ágira néz.* Ha rámnéz, a tekintete süti az arcomat, édes Jácint. Mint amikor kinyitjuk a kályhaajtót.

JÁCINT. Igen, igen. Kályhaajtó. Igen. És?

ALEXANDRA. Aztán a tekintete.... mintha leszaladna a mellembe és ott megérintené... a szivemet. Mint mikor úgy egy ujjal finoman... érintünk a zongorán egy billentyűt.

JÁCINT. Billentyű. Igen. Igen. És?

ALEXANDRA. Ha beszél... mióta megbántottam... ha szól hozzám... akkor úgy tovább búg a lelkiismeretemben a hangja... mint a harang. És ez fáj. Úgy sajnálom!

JÁCINT *aggódva.* Helyben vagyunk már,

lányom. Attól félek, nem sajnálat ez, se nem lelkiismeret.

ALEXANDRA. Hát mi?

JÁCINT. Egy kis mellbaj. Tüdőcsúcs. Szívcsúcs. *A melléhez hajol.* Végy mély lélekzetet. Sóhajts.

ALEXANDRA *sóhajt.*

JÁCINT. Most mondd: tanár úr.

ALEXANDRA *Ágira néz.* Tanár úr . . .

JÁCINT. Szívcsúcs.

ALEXANDRA *szomorúan, szemrehányással.* Tréfálsz velem, Jácint.

JÁCINT. Nem én, fiam. Elég komoly a dolog, gyermekem. Mikor . . . izé . . . sajnáltad meg olyan nagyon?

ALEXANDRA. Az előbb. Itt ebben a teremben. Egy pillanat alatt. Ő mondott valamit.

JÁCINT. Mit mondott?

ALEXANDRA *Ágira néz.* Ő biztosan emlékszik arra a szóra.

JÁCINT *Ágihoz.* Mi volt az, fiam?

ÁGI. Tudom atyám, mi volt. Mikor azt

mondtam, hogy én is egy egész világ vagyok.

ALEXANDRA. Nem.

ÁGI. Nem? Akkor még előbb ... mikor a reménytelenség költészetét mondtam.

ALEXANDRA. Akkor sem.

JÁCINT. Hát mikor hatott meg úgy?

ALEXANDRA *Jácinthoz.* Mikor azt mondta: beretva. *Ágira néz.*

JÁCINT. Beretva? Miért mondta, hogy beretva?

ALEXANDRA. Azt mondta, valamire: éles, mint a beretva.

JÁCINT. És ez volt az?

ALEXANDRA. Tudod, én mindig úgy hallottam, hogy borotva. Nálunk mindenki így mondja a családban. És ő szegény azt mondta: beretva, ilyen magas e-vel ... olyan végtelenül kedvesen ... és én egyszerre úgy éreztem, hogy ezt bizonyosan őnáluk odahaza mondják így ... az ő szülei ... és valami olyan otthonos érzésem támadt ... mintha én is ott lettem volna vele ... az ő falujában ... ahol úgy

mondják: beretva. Olyan kis gömbölyű akácok vannak ott . . . kis alacsony tiszta házak . . . és láttam az édes anyját . . . a húgát . . . azok is úgy mondják: beretva ... szeretik őt, aggódnak érte. És evvel úgy tele lett a lelkem . . . és mikor ránéztem, forró lett a szemem.

Kis szünet.

JÁCINT. Na öcsém, hát ehhez mit szólsz?

ALEXANDRA. Édes Jácint, mondd: te hogy szoktad mondani? Borotva?

JÁCINT. Soha. Beretva az, fiam.

ALEXANDRA. Drága! *Megöleli.*

JÁCINT. *A leány karjai közt Ágihoz.* Látod fiam? Én tudom, mi kell a nőknek.

ÁGI. Szépséges . . . jóságos . . . már rég, rég megbocsátottam . . . mindent.

ALEXANDRA. Most már én nem tudok magamnak megbocsátani. Soha többé. *Felriad.* Istenem, mi történt itt velünk? *Hirtelen.* És szegény mama . . . *Fel akar kelni.*

JÁCINT. Maradj, lányom. Most nem lesz

jó odamenned. Csillapodjál le, majd aztán felmegyünk hozzá, ketten együtt.

Ági *átmegy az asztal mögött.* A mama nagyon kegyetlen volt. *Leül Jácint asztali helyére.*

Alexandra. Az is nekem fáj, lássa. Minden nekem fáj. És mégis most olyan jó itt. Olyan édes nekem, hogy itt vagy. *Megöleli Jácintot.* Olyan vagy, mint a méz. És milyen bátor vagy. Hogy lehet az, hogy te így meg tudod érteni az embert?

Jácint. Én most furcsán vagyok veletek, angyalom. Szigorúnak kell lennem és leszek is. Mikor a lovacskák megbokrosodtak, a te mamád szépen kiugrott a kocsiból. És most nekem kell megfognom a gyeplőt. *Igen komolyan.* Ezt el kell intézni gyermekeim. Ebből . . . kérlek szépen . . . soha nem lehet semmi. Ezt remélem, ti is tudjátok. Úgy-e? Nna. Annál mindaketten okosabbak vagytok. Úgy-e. És most . . . szigorúan meg foglak róni, lányom. Nagyon sajnálom. És téged is

fiam. *Ágihoz.* Amit te ma itt tettél, az . . . ejnye, ne búsulj úgy neki, fiam, mert akkor én nem tudok erélyes lenni. Nézd csak. *Ujra kezdi.* Amit te ma itt tettél, az, kérlek szépen . . . *más hangon* . . . kérlek szépen, ne hallgass ilyen okosan, ez engem zavar. Tulajdonképpen te is, meg ő is . . . *Alexandrához* . . . te meg ne nézz rám olyan boldogan, semmi okod nincs rá. Mégis csak hallatlan! *Egy-két lépést jár.* Hallatlan, hogy terrorizálják az embert. Nézd csak. *Megáll. Pattogva.* Itt ülnek, néznek, hallgatnak, az ember nem jut szóhoz. *Ágihoz, újra nekikezdve.* Amit te ma itt tettél, az tulajdonképpen, kérlek szépen . . . *elfordul a tekintetétől, mérgesen* . . . az tulajdonképpen . . . kérlek szépen . . . az tulajdonképpen nagyon érthető. Nna. Most megmondtam. *Alexandrához, dühösen.* Mért nézel rám olyan kedvesen?

ALEXANDRA. Te nézel kedvesen énrám, Jácint.

JÁCINT *mérgesen.* Az éppen a baj. Igenis, az éppen a baj, hogy én rád nézek és rátok

nézek és ahogy így rátok nézek . . . hát rátok nézek. Hallatlan! Igenis, rátok nézek . . . és nagyon sajnálom . . . de ti . . . ti kedves szép gyerekek . . . fiatalok vagytok, tiszták, szomorúak, romlatlanok . . . hát . . . igenis, én nem születtem bírónak. Próbálom, de hiába próbálom. Nem tudok én ítélni. Mert . . . itt ültök . . . ebben a szűz órában . . . amikor a férfi bátor és csacsi . . . és a lány ártatlan és csacsi . . . és . . . öreg fejemnek megadatott látni egy ilyen tiszta pillanatot. Két ilyen szivecskét. Két jó kis embert, így nekikeseredve. Ilyen zavarban. Ilyen boldogan. Soha többé nem lesztek ilyen boldogok. Már nem is vagytok talán. Úgy röpül ez. Mire megérezzük, már nincs is itt. És aztán a valóság . . . ami majd reggel rátok virrad . . . ami majd szétválaszt benneteket, az helyes lesz, de egy kicsit szomorú lesz, édes gyermekeim. Volt ez már ilyenformán az életben egyszer, valamikor régen, amikor még én is frakkban, meg uniformisban jártam. Nagyon régen. Ezt csak

azért mondom kislányom, mert . . . azt kérdezted: hogy lehet az, hogy én ezt értem. Hát csak úgy, hogy . . . hát visszaemlékszik az ember . . . pedig nem kéne . . . tudod. Viszont a lényeg az, hogy okosabbnak kell lenni . . . és talán most hagyjuk is abba ezt az egészet. *A pohara után nyúl. Halkan.* Isten éltessen benneteket. *Felemeli a poharát és egy kis kortyot iszik. Leül oda, ahol a vacsoránál Ági ült.*

Szünet. Alexandra és Ági mozdulatlanul nézik.

JÁCINT. Mért hallgatsz, kislányom.

ALEXANDRA. Valami énekel bennem, Jácint.

JÁCINT. Nem az, amit az igazgatónő születésnapjára tanultatok.

ALEXANDRA. Nem, Jácint. Annál sokkal édesebb és szomorúbb.

Caesar halkan jön.

JÁCINT. Mi az, fiam?

CAESAR. A fenséges asszony kéreti atyámat, hogy kegyeskedjék felfáradni hozzá.

JÁCINT. Most rögtön?

CAESAR. Őfensége úgy fejezte ki magát, hogy: azonnal.

JÁCINT *felkel.* Épp most, amikor izleni kezdett a vacsora?

CAESAR *ijedten.* Atyám nem volt megelégedve a levessel?

JÁCINT. Levessel? Keserű forró teát adtatok nekem, csak nem szóltam.

CAESAR. Szent Isten. Tévedés volt. Öngyilkos leszek, atyám.

JÁCINT. Azt megtiltom, fiam, hogy könnyebb legyen lemondanod róla. De te nem is leszel öngyilkos, hanem ha jól látom, inzultálni fogsz valakit. Ez se szép, de ezt hiába tiltanám meg. Rögtön jövök vissza, gyerekek.

ALEXANDRA *feláll.* De Jácint . . . hogy maradhatunk itt? És a mama! Nekem mégis ott kéne lennem.

CAESAR. Symphorosa fenség megkérdezte, hogy a fenséges asszony kívánja-e látni Fenségedet.

ALEXANDRA. És?

CAESAR. Őfensége, hogy úgy mondjam, kifejezte magát.

ALEXANDRA. Hogy?

CAESAR. Azt mondta: a szemem elé ne kerüljön.

Szünet. Caesar hátralép és Alfréddal sugdos.

JÁCINT. Na, látod édes lányom. Ülj csak le szépen. Most előbb nekem kell anyáddal beszélnem. Ne irigyelj. Ti pedig azalatt . . . szép csöndesen . . . és okosan búcsúzzatok el egymástól és bocsássatok meg egymásnak. Aztán visszajövök érted, kislányom. Hát csak . . . okosan. *Elmegy balra.*

Szünet. Alfréd kimegy.

ALEXANDRA *szünet után, mialatt többször Ágira nézett.* Kérem . . . a keresztnevét nem is tudom. Hogy hívják?

ÁGI. Miklós.

ALEXANDRA. Hány éves?

ÁGI. Huszonhat.

ALEXANDRA. Hol született?

ÁGI. Cegléden.

ALEXANDRA. Milyen megye?

ÁGI. Fenség . . . mi itt végre . . . ma-

gunkra maradtunk ... és ön a nacionálémat veszi fel?

ALEXANDRA *ügyetlenül, zavarban.* Nem tudom, hogy szokták. Én ismerni akarom. Most hamar mindent tudni akarok magáról. *Majdnem sír.* Nem tudom, hogy szokták ezt elkezdeni.

ÁGI. És holnap reggel?

ALEXANDRA. Arra most nem akarok gondolni. Csak most, ez a pár perc legyen szép és gyönyörű. Magának is, nekem is. Kérem ... szíveskedjék ... kedves lenni.

ÁGI. Holnap kisöpörnek innen, mint a szemetet.

ALEXANDRA. És ha én nem engedem, Miklós?

ÁGI. Akkor is megyek, megyek!

ALEXANDRA *észreveszi Caesart.* Mire vár?

CAESAR. Parancsra, Fenség.

ALEXANDRA *feléje megy.* Parancsolom a zenének, hogy húzzanak valami olyat, amit nem szabad.

CAESAR. Bocsásson meg, Fenség, de

nincs jogom beleszólni a zenekar művészi irányításába.

ALEXANDRA. Megbocsátok. Annak a szegény embernek is, aki tévedett a forró teával.

CAESAR. Fenség, kiderült, hogy a leves helyett a forró teát én adtam Jácint atyának. Nem csoda ebben a zavarban ma este.

ALEXANDRA. Köszönöm. Elmehet.

CAESAR. Igen. *Nem mozdul.*

ALEXANDRA. Elmehet.

CAESAR. Innen?

ALEXANDRA. Persze, hogy innen.

CAESAR. Innen . . . menjek ki?

ALEXANDRA. Úgy gondolom, azt mondtam.

CAESAR. Fenség . . . szabad szólanom?

ALEXANDRA. Nos?

CAESAR. Vége van a világnak, Fenség! *Felzokog és sírva megy ki.*

Ági az ajtóig megy, amelyen át Caesar távozott. Megáll, Alexandrára néz.

Szünet.

ÁGI *miután kinézett.* Nincs itt senki. A vendégek most mennek. *Érzékien, halkan beszél.* Most végre ketten vagyunk szép királylány. Talán még csak egy pár perc . . . és aztán, ami szép az én életemben volt, vége.

ALEXANDRA *remegve.* Istenem . . . így . . . egyedül lenni egy férfivel . . .

ÁGI *indul feléje.* Fél tőlem?

ALEXANDRA. Nem tudom. Ha ez félelem, akkor . . . mindig szeretnék félni.

ÁGI. Az utolsó óra . . . Talán az utolsó perc, hogy láthatom. Szeret?

ALEXANDRA *szinte dadogva, mint egy kis gyerek.* Ha ez a szerelem, akkor . . . úgy vagyok vele most . . . mint egyszer... kiskoromban . . . az orosz cárral . . .

ÁGI *csudálkozva bámul rá.*

ALEXANDRA. Igen. Sok képét láttam a cárnak . . . aranykoronával a fején . . . dicsőségben . . . és aztán, mikor egyszer civilben belépett hozzánk . . . nem ismertem meg.

ÁGI. Szép, okos királylány . . . *Még közelebb megy hozzá.*

ALEXANDRA *remegve.* Ne jöjjön olyan közel, Miklós. Először látok szerelmes embert . . . és az is épp én belém szerelmes.

ÁGI. Nagyon fél tőlem? *Megfogja a kezét.*

ALEXANDRA *húzódozva.* Irtózatosan. Arra a gondolatra, hogy . . . hozzám nyul . . . Milyen hideg a keze.

ÁGI. Nem. A magáé forró. Mit érez, hogy így reszket a keze a kezemben?

ALEXANDRA. Valami forróságot és . . .

ÁGI. És?

ALEXANDRA. És a rangomat, Miklós. Folyton a rangomat érzem. Milyen furcsa, hogy ezt kimondom. Miklós . . . Most . . . most . . . enni szeretnék adni magának. Kedves szeretnék lenni magához. Tudja, hogy én is imádom Napoleont.

ÁGI. Imádni, az sok.

ALEXANDRA. Hát mit kell vele csinálni? Mondja meg. Én azt fogom tenni, amíg élek. Most kinevet ezért.

ÁGI. Nagyon szomorúan nevetek, Fenség.

ALEXANDRA. Nem tudom, most bizonyos, hogy rosszat kell . . . valami tiltottat . . . Például . . . mindenkit elárulok magának. Tudja, hogy nekünk egy színésznő is van a családunkban? Nem elég neki! Még rosszabbnak kell lennem. Tudja, hogy én . . . mért nem szeretem a trónörököst?

ÁGI. Mert a felesége akar lenni.

ALEXANDRA. Nem. Hanem egyszer Münchenben a régensnél . . . élőképeket játsztunk és ő női szerepet adott. Azóta az én szememben . . .

ÁGI. Mindjárt virrad, Fenség. Az idő múlik.

ALEXANDRA *egyre idegesebben.* Most sürget. Mit kíván tőlem? Édes jó Istenem, add, hogy kedves tudjak hozzá lenni. Mondja, akar engem tegezni?

ÁGI. Fenség . . .

ALEXANDRA. Ezt visszautasítja? Tudja, hogy bennem Bourbon-vér is van?

ÁGI. Tudom, Fenség.

ALEXANDRA. És mégis? *Az asztalra néz.* Egyél *te* valamit.

ÁGI. Nem.

ALEXANDRA. Mért nem akarsz *te* enni?

ÁGI. Mert nem vagyok *én* éhes. *Szerelmesen mozdul feléje.* Szomjas vagyok.

ALEXANDRA *remegve.* Te . . . inni akarsz?

ÁGI. Nem. Rád vagyok szomjas . . . a te szádra, a szemedre . . . a te sikoltásodra . . .

ALEXANDRA *rémülten.* Hogy néz rám? Mikor én az egész lelkemmel . . . az anyja szeretnék lenni!

ÁGI *hévvel.* Nem. Együtt elégni, megsemmisülni, együtt . . . és a nagy tűzben folyton a szemedbe nézni . . . mélyen a szemedbe . . . és aztán látni, ahogy a szemed lecsukódik . . .

ALEXANDRA. Mire gondol?

ÁGI. Nem megállni az úton. Menni tovább, tovább . . .

ALEXANDRA *nagy rémülettel.* Hova kérem?

Ági *egyre hevesebben.* Amerre indított, Fenség. Én az én gyáva szerénységemben ma este . . . alig mertem érezni, hogy egy király riválisa vagyok. De most tudom. És azt is tudom, Fenség, hogy győztem. Az előbb dadogtam, de most énekelni szeretnék, mert fiatal vagyok, Fenség, férfi vagyok és győztem, programm ellenére győztem, Fenség! Most pedig . . .

Alexandra *rémülten.* Mi lesz most pedig?

Ági. Holnap vége mindennek . . . Hát hadd lássuk Fenség, ki ma itt a király: ő-e vagy én! *Szorosan melléje lép, megfogja a kezét.*

Alexandra. Meghalok ebbe . . . kegyelmezzen . . .

Ági. Akkor kellett volna megijedni, mikor hallgattam.

Alexandra *nagy félelemben.* Most . . . bosszút akar állni rajtam . . .

Ági. Szerelmes vagyok! És *egy* életem van!

ALEXANDRA *rémülettel néz a szemébe.* Hogy gyűlöl . . . most . . .

ÁGI. Nem bírom ki, hogy sajnál! Mindjárt jönnek. Egy perc még és én egy kilökött cseléd vagyok. És most ez így végződjék? Ne tudjam elérni, hogy megint gőgös legyen és sértsen meg, hogy bennem felforrjon a lázadó parasztvér . . . hogy haragomban derékon kapjam . . . és elvigyem . . . ki a rózsái közé . . . a nyári éjszakába . . . azt a dacos száját szerelembe fullasztani . . . *Meg akarja ölelni.*

ALEXANDRA *rémülten, szerelmesen védekezik.* Miklós . . . Miklós . . .

Zajt hallanak balról, szétválnak.

Kis szünet.

Caesar belép balról, mögötte az ajtó mindkét szárnya nyitva marad.

ALEXANDRA. Mi az?

CAESAR. A trónörökös őfensége aludni megy. Táviratot kapott. Holnap reggel érkezik az édesanyja, Mária Dominika hercegnő őfensége.

ALEXANDRA. Az anyja? Ide mihozzánk?

CAESAR. Igen, Fenség.

Nagy szünet.

CAESAR. Bátorkodom jelezni, hogy a trónörökös őfensége ezen a termen fog most keresztül haladni.

ALEXANDRA *idegesen.* És Jácint . . . még mindig nem jött vissza . . . és most itt vagyunk . . . így . . . ketten . . .

CAESAR. Ha méltóztatik . . . átkerülni erre, a sárga szobán keresztül, még éppen van annyi idő.

ALEXANDRA *gőgösen.* Micsoda ajánlat ez? Ön talán ivott a maradék borokból.

CAESAR. Nem, Fenség. Csak elvesztettem a lelki egyensúlyomat.

ALEXANDRA *dacos gőggel.* Nem szököm senki elől.

Caesar meghajol és visszamegy balra. Szünet. A baloldali ajtón belép két lakáj kandeláberekkel, égő gyertyákkal. Mögöttük jön Albert az ezredessel és Lützen gróffal. Ezek mögött Caesar és két másik lakáj gyertyák nélkül. Lassan megy át a menet a színen. Mikor az asztal közelébe érnek, Albert mo-

solyogva megáll. A két gyertyavivő lakáj a jobboldali ajtóhoz lép, kinyitja és megáll jobbról balról az ajtófélfa mellett. A két másik lakáj elmegy jobbra. Az ezredes és Lützen a küszöbön áll.

Albert *közvetlenül, kedves halk hangon.* Kedves Xaxa, milyen szerencsés véletlen, hogy még itt talállak és jó éjszakát mondhatok neked. *Kezet nyujt.* Úgy volt, hogy holnap el kell utaznom. De boldogan jelentem neked, hogy reggel megérkezik ide az én drága édesanyám. Vagy már tudod?

Alexandra. Tudom, Albert és boldog vagyok.

Albert. Ő nagyon-nagyon szeret téged.

Alexandra. Én is őt, Albert. Nagyon.

Albert. A mamád lefeküdt. De sokkal jobban van. Kicsit sokat járt ma. Mondtam, hogy nem szabad neki. De ő olyan aranyos háziasszony, nem hallgatott rám. *Jácint belép balról. Később utána Symphorosa. Jácint lassan beljebb jön, Symphorosa a balajtó küszöbén marad.*

ALEXANDRA. A mamának legnagyobb öröme, ha kedves lehet a vendégeihez.

ALBERT. De nem kell ezt túlságba vinni. Én igazán szemrehányásokat tettem magamnak. Ki is fogok kapni a mamámtól. De szerencsére nincs komolyabb baj. Jó éjszakát Xaxa. *Kezet nyujt.*

ALEXANDRA *mélyen meghajol.*

ÁGI *meghajol.*

ALBERT *mintha csak most venné észre.* Ah a tanár úr! Jó éjszakát tanár úr. Nagyon érdekes volt, amit mondott. És főleg a modor volt nagyon eredeti. Kicsit rebellis, de eredeti. Mikor őfensége rosszul lett, nem volt módomban megtenni igen szerény kritikai megjegyzéseimet. Csak most tudtam meg, hogy maga egy kis rebellis.

ALEXANDRA *idegesen, erőltetett mosollyal.* Albert, te tévedésben vagy . . .

ALBERT. Nem, nem. Ez nagyon érdekes volt, ez a csillagászati gorombáskodás. Valami új. És általában az egész. Ezt nevezem temperamentumnak. *Jácint felé.* Egészen szerényen ült oda és aztán egy

crescendóval . . . felvitt minket az égbe . . . aztán ő ott maradt . . . és engem lepottyantott. *Ági felé.* De lendülettel beszélt . . . Egyre feljebb, feljebb . . .

ALEXANDRA *izgatottan.* Bocsáss meg, de igaztalan ez a gúnyos kritikád, Albert. Ő nem olyan ember, mint mi.

ALBERT. Azt vettem észre.

ALEXANDRA *egyre izgatottabban.* Ő tudós, ő szabad szellem . . . neki joga van szabadabb modorban beszélni, mint nekünk...

ALBERT. Te oly nobel vagy most is, mikor véded, mint voltál, mikor tűrted. Te egy derék, okos lány vagy, egy kis mártir. Én csak most tudtam meg a mamádtól, hogy te . . . izé . . . *gúnyosan* bizonyos érzelmek ártatlan céltáblája voltál . . . és ezt ilyen türelemmel, ilyen jósággal viselted.

ALEXANDRA *nagyon izgatott, a szeme Albert és Ági között jár. Fél, hogy összetűzés lesz ebből.* A mama téved, Albert. És te is rosszul ítéled meg őt. Te őt nem érted.

ALBERT. Olyan könnyü őt érteni.

ALEXANDRA. De te most nem értheted. *Albert gúnyosan nevet.* Ne nevesd ki, Albert. Ő tudós és költő . . . ő csillagász !

ALBERT. Egy kis neveletlen csillagász.

ÁGI *megmozdul.* Fenség !

ALEXANDRA *remegve az izgalomtól, hévvel.* Albert, te túlzásba mégy ! Ilyet nem mondhatsz neki.

ALBERT *erősen.* Dehogy nem.

ALEXANDRA. Nem bírom, hogy én miattam . . . itt most . . .

ÁGI *Alberthez.* Fenség, én . . .

ALBERT. Ön egy kis tolakodó.

ALEXANDRA *halkan felsikolt, Ági elé áll, az izgalom tetőpontján van.* Egy szót se feleljen, Miklós. *Ránéz.* Megtiltom ! *Elhalóan.* Istenem . . . Miklós . . . *Pillanatnyi habozás után előbb ránéz Albertre, aztán ráborul Ágira, forrón megöleli, megcsókolja, kissé a keblén marad.*

A négy ajtó küszöbén: balról állt Symphorosa, jobbról a két gyertyavivő és Lützen. Bal hátul Caesar és mögötte Alfréd inas. Jobb

hátul Wunderlich. A csók pillanatában mindezek egyszerre, halkan kisuhannak. Jácint bennmarad és a tarkóját vakarja.

ALEXANDRA *elbocsátotta Ágit. Mereven áll, szinte félájultan dől az asztalhoz.*

Szünet.

ALBERT *finoman, gúnyosan, halkan.* Pardon. Az más. Az egészen más. Akkor... bocsánatot kérek, tanár úr. *Katonásan hajol meg, Alexandra és Ági felé.* Jójcakát. *Elmegy jobbra.*

Szünet.

Symphorosa balról bejön és gyöngéden kivezeti balra a félájult Alexandrát. Mikor ezek kimentek, Jácint komolyan, sőt fenyegető tekintettel indul Ági felé, szigorúan megáll előtte, aztán hirtelen megcsókolja és elsiet balra Alexandra után, kedves mosollyal. Ági utána bámul.

FÜGGÖNY.

HARMADIK FELVONÁS.

Másnap korán reggel. Nappali szoba, a Mária Dominika részére fenntartott vendéglakosztályban. Jobbról és balról ajtó. A háttérfal baloldalán bejárat-ajtó. Mikor a függöny felgördül, Symphorosa beszélget a komornával.

SYMPHOROSA. Nem tudhatjuk, hogy Mária Dominika őfensége mikor ér ide. A sürgönyben csak annyi volt, hogy ma reggel. Vonat pedig reggel nem jön, tehát bizonyára automobilon érkezik. Szóval úgy kell készülnünk, hogy bármely pillanatban jöhet.

KOMORNA. Igenis, Fenség.

Beatrix belép balról.

SYMPHOROSA *hozzá siet, megöleli.* Édesem . . . Drágám. Miért keltél fel ilyen korán? Még hét óra sincs. Elintéztünk

volna mindent nélküled is. Ejnye, ejnye. Jobban vagy valamivel?

BEATRIX. Nem tudtam aludni. Be se húnytam a szememet. Nyugtalan vagyok. Rendben van a vendég lakása?

KOMORNA. Minden a legnagyobb rendben, Fenség.

BEATRIX. A fürdő?

KOMORNA. Most fűtöttünk be. Félóra mulva meleg lesz. *Beatrix bólintására jobbra elmegy.*

BEATRIX. Ezt a három szobát kapja?

SYMPHOROSA. Igen. Ezt a nappalit, *jobbra mutat* azt a szalont, a hálószobát és a toalett-szobát, fürdőt.

BEATRIX *a könnyeit törli.*

SYMPHOROSA. Ne sírj édesem. A jó Isten meg fog segíteni bennünket.

BEATRIX. Itt igazán már csak ő tud segíteni. Mikor érkezik Dominika?

SYMPHOROSA. Nem lehet kiszámítani. Autón jön.

BEATRIX. Ha tegnap jött volna! Még tegnap este . . .

SYMPHOROSA *sóhajtva.* Hja ja!

BEATRIX. Ez a szép nyári nap... ez az életem legnehezebb napja. Talán a legszerencsétlenebb is. Gondoltam volna valaha... hogy Mária Dominika ide jön a fia számára megkérni a lányom kezét... és én sírva fogom várni... *Sír.*

SYMPHOROSA. Édesem. *Megöleli.*

BEATRIX. Albert mit csinál?

SYMPHOROSA. Alszik.

BEATRIX. Boldog ember! És Alexandra?

SYMPHOROSA. Már hat órakor kilovagolt. Egyedül. Úgy tudom, hajnalban fent volt nálad.

BEATRIX. Igen. Három óra volt. Bár sose értem volna meg azt a tíz percet, amit ott töltött az ágyam mellett.

SYMPHOROSA. Tiszteletlen volt?

BEATRIX. Nem. Sápadt volt. Mindent elmondott. Mindent ami történt.

SYMPHOROSA. A legvégét is?

BEATRIX. Bár ne mondta volna.

SYMPHOROSA. És te?

BEATRIX. Meghaltam.

SYMPHOROSA. Csak nem?

BEATRIX. Kihűltem. Az egész testem hideg lett, mint a jég. Egy szót se szóltam neki. Rá se néztem. Képtelen voltam.

SYMPHOROSA. És ő?

BEATRIX. Kezet csókolt és kiment. Azóta nem láttam. *Kis szünet.* Az az ember . . . az még itt van?

SYMPHOROSA. Itt van. de . . .

BEATRIX *idegesen.* Itt van?

SYMPHOROSA. Igen, de . . .

BEATRIX. Mi az a «de», ami mentheti azt, hogy még itt van?

SYMPHOROSA. Az, hogy már csomagol.

Komorna jobbról belép.

KOMORNA. Fenség, egy autó jön. Látni az ablakból. Most futott be a parkba. Két hölgy ül benne.

BEATRIX *izgatottá lesz.* Most kezdődik az én kálváriám. Symphorosa . . . légy velem. Jácint hol van?

SYMPHOROSA. Sétálni ment.

BEATRIX. Nem akarom látni. Az éjjel felhivattam, hogy megmossam a fejét.

SYMPHOROSA. És?

BEATRIX. Ő mosta meg az én fejemet. A szemem elé ne kerüljön.

SYMPHOROSA. De mért haragszol úgy rá?

BEATRIX. Mert igaza volt.

Caesar belép balhátul.

CAESAR. Fenség, az autó megjött.

BEATRIX. Megyünk, megyünk! *Kisiet hátul Symphorosával.*

Caesar utánuk el hátul.

Az ajtó nyitva marad. Künn üdvözlő hangok. Dominika belép Beatrix-szel és Symphorosával. Autóköpönyeg van rajta. Mögötte jön a grófné, aki lesegíti a ruháit, fátyolát, kalapját stb. és átadja a komornának. Komorna jobbra elvisz mindent.

DOMINIKA *élénken folytatva a künn megkezdett beszélgetést.* ... Hát csak úgy édesem, hogy már hajnalban négy órakor elindultam. Nem szeretek nyáron nappal utazni. Nem bírom a nagy meleget. A kocsi nagyszerűen jött. Nem egészen három órát. Pedig ez több, mint kétszáz kilométer.

BEATRIX. Hát akkor mikor keltél fel?

DOMINIKA. Félháromkor. Ti még itt akkor a legjobban mulattatok.

BEATRIX *sóhajt.*

SYMPHOROSA. Micsoda fess asszony vagy te Dominika! Micsoda fiatalság!

DOMINIKA *lelkesen.* A fiamért mindent!

BEATRIX *sóhajt.*

DOMINIKA. Te már másodszor sóhajtasz.

BEATRIX. Szegény jó uram, Henrik jut eszembe. Hogy szeretett téged.

DOMINIKA. Én is Henriket, nagyon.

BEATRIX. Symphorosa, menjetek megnézni, mi van az előkészületekkel. Nem hittük, hogy ilyen korán érkezel.

DOMONIKA. Nem telegrafáltam érkezési időt, mert autón sose tudhatja az ember. De szívesen várok. *Leül.* Szinte jól esik egy kicsit ülni így, hogy nem szalad az emberrel a fotel . . . milyen megnyugtató.

SYMPHOROSA. Utána nézek édesem, hogy minden kényelmed meglegyen. *Jobbra el.*

BEATRIX. Akarsz most reggelizni?

DOMINIKA. Köszönöm, majd aztán. Indulás előtt teáztam. Grófné, kérem . . . szóljon Lützennek, hogy a fiamat valahogy fel ne költsék miattam. Nehogy felköhögje idő előtt.

Grófné jobbra el.

DOMINIKA Hallom, későn feküdtetek le. Lumpoltatok Alberttel. Ezt ő szereti. Képzelem, milyen jól érezte magát.

BEATRIX. Óh . . . ő olyan igénytelen . . .

DOMINIKA. Csak ne szerénykedjél. Képzelem, mi mindent találtatok ki, csakhogy szórakoztassátok. Milyen meglepetéseket!

BEATRIX *keservesen.* Hát Istenem . . . ami éppen tellett tőlünk.

DOMINIKA. Most pedig, édes angyalom, térjünk rögtön a tárgyra. Te tudod, hogy én egyszerű praktikus asszony vagyok, nem hiába hívnak Bécsben szakácsnénak.

BEATRIX. Óh!

DOMINIKA. Hagyd csak, én tudom, hogy így hívnak és büszke vagyok rá. Mindenekelőtt adj egy külön puszit. *Összecsó-*

kolódznak. Így. És most a tárgyra. Remélem sejted, mért vagyok itt.

BEATRIX. Óh Dominika!...

DOMINIKA. Olyan boldogan repültem ide, mint egy szerelmes. A magam eljegyzésére nem mentem ilyen boldogan. Szegény uram, Viktor. Mindegy na. Szóval a tárgyra. A fiam feleségül akarja venni a lányodat.

Összecsókolódznak, Beatrix sír.

DOMINIKA. Ne sírj, Beatrix, ez nem szomorú.

BEATRIX. Nem is... de oly izgatott vagyok.

DOMINIKA. Csillapodjál, édesem. Ezen át kell esned egyszer. Őfelsége boldogan egyezik bele ebbe a házasságba. A fiamtól pedig hosszú táviratot kaptam tegnap. Azt írja, hogy nélkülem nem meri még csak jelét sem adni annak, mennyire tetszik neki Alexandra. Tudod, nélkülem egy lépést se tesz.

BEATRIX. Drága jó fiú.

DOMINIKA. Bizony az. Boldog lehet az

a nép, amelyiknek ilyen királya lesz. Csupa szív.

BEATRIX. Csupa jóság, szeretet, megbocsátás.

DOMINIKA. Ez az egy baja van, ez az egy, amit nem szeretek nála. Könnyen bocsát meg. Mindenkinek rögtön megbocsát. Ez borzasztó.

BEATRIX. Sokszor kell ez az életben.

DOMINIKA. Az életet igazgatni kell, édesem. A könnyű megbocsátás korrumpálja az ember környezetét. Dehát . . . ne térjünk el. Azt írja . . . milyen kedves ! . . . hogy már kellemetlen kezd neki lenni ez a tartózkodó magatartás, fél, hogy Alexandrát elidegeníti magától, jőjjek azonnal, hogy megvallhassa neki, mennyire el van ragadtatva tőle és milyen boldog tudna vele lenni.

BEATRIX. Óh Dominikám ! . . .

Összecsókolódznak.

DOMINIKA. Nem csuda. A lányod tökéletes teremtés. Szép, jó, okos és rezervált.

Nekem ez tetszik benne legjobban, ez a tartózkodó modora.

Beatrix. Milyen kedves vagy.

Dominika. Igaz is. Ez a szabad hang, amit az utóbbi tíz évben külföldről importáltak, már a mi lányainkat is kikezdte. De ő komoly és szűzies, talán kissé túlságosan is rezervált . . . az alantasokhoz talán túl hideg is kissé . . .

Beatrix. Óh . . . hideg? Azt éppen nem lehet mondani.

Dominika. Hagyd, én éppen ezt szeretem benne.

Beatrix. Az utóbbi időben megváltozott . . . Most meleg az alkalmazottakhoz.

Dominika. Boldogult uram vágya is teljesül. Tudod, hogy ez a házasság . . .

Beatrix. Kedvenc gondolata volt. *Sóhajt.*

Dominika *részvéttel.* Ez benned is szomorú emlékeket ébreszt . . .

Beatrix. Szegény uram. Ha ő ezt megérhette volna.

DOMINIKA. Szegény urad, Henrik. És szegény uram, Viktor. Dehát . . . a jó Isten így akarta. Én nagyon örülök, Beatrix. Ami akadálya ennek a házasságnak eddig volt, az eltünt. Mostan nősülhet a szíve szerint. *Nagyot sóhajt.*

BEATRIX. Most meg te sóhajtassz.

DOMINIKA. Mit tagadjam, Beatrix, nem nagy dicsőség a mi diplomatáinkra, hogy a fiam szerelemből nősül. Bánt, hogy a diplomatáink olyan tehetségtelenek, hogy a fiam kénytelen a szíve szerint nősülni.

BEATRIX. Neki talán így jobb.

DOMINIKA. Ha egy Metternichünk volna, Albert sírna a fájdalomtól, de az aztán házasság volna ! Ne haragudj, hogy őszinte vagyok. Dehát . . . a család ! Mi nem azért vagyunk itt, hogy a magunk boldogságát keressük.

BEATRIX. Bizony, bizony.

DOMINIKA. Ha tudnád, Albert mi mindenen ment keresztül. Először az orosz nő, Olga Konstantinovna.

BEATRIX. Óh, tudom én jól. És az angol nő, Patricia!

DOMINIKA. Ezt is tudod?

BEATRIX. Mindig figyelemmel kísértem őt. Aztán Drezdában, Leopoldina Sarolta, a kövér nő.

DOMINIKA. Nagyszerű, milyen jól tudod. Onnan Lisszabonba ment.

BEATRIX. Július közepén. Gonzaga Silvina. A csúnya infánsnő.

DOMINIKA. Csúnya? Ez nem elég. Talán portugálul van erre szó. Mert csúnya, az erre nem szó. És aztán az a meglepetés Mária Herminával Brüszszelben.

BEATRIX. Két fejjel volt nagyobb, mint ő.

DOMINIKA. Igen. De ezt eleinte nem tudtuk róla.

BEATRIX. Tudom. Mert mindig mellképeket küldtek.

DOMINIKA. Elragadó, hogy mindent tudsz.

BEATRIX. Óh, én Albertet már gye-

rekkora óta a magunkénak tekintettem.

Jácint belép balról.

JÁCINT. Óh, csókolom a kezedet. *Megöleli Dominikát.*

DOMINIKA. Károly!

JÁCINT *Beatrixhoz megy, homlokon csókolja,* Jó reggelt, Beatrix. Nagyszerű színben vagy Dominika.

DOMINIKA. Hát még te! Itt nyaralsz?

JÁCINT. Pár napra jöttem. De folytassátok édesem... ha nem zavarlak...

DOMINIKA. Sőt ellenkezőleg. Remélem neked nem kell mondanom semmit. Itt látsz... tudsz mindent.

JÁCINT. És boldog vagyok. *Megfogja a kezét.*

DOMINIKA. Épp mondom, mielőtt ebbe a boldog révbe, a ti családotokba ért volna az én drága fiam, mi mindenen hajszolta keresztül a politika. Olga Konstantinovna...

JÁCINT. A kékszemű. Gyönyörű lány.

DOMINIKA. Ismered?

Jácint. Táncoltam a mamájával Münchenben.

Dominika. Furcsa ezt tőled hallani.

Jácint. Óh, még akkor!

Dominika. Igazán szép lány volt. Albertnek is tetszett és neki Albert nagyon. Az oroszok akkor a tíz milliárdos francia kölcsön előtt álltak. A francia sajtóban ellenünk kezdtek írni.

Beatrix. Kik?

Dominika. Én azt hiszem, az angolok. Edvárd nagyon akarta Albertet Shortlandéknak. A francia milliárdok truccolni kezdtek. Egyszerre csak Izvolszki Pétervárra utazott és másnap a szép Olga belesírt az ebédnél a levesbe.

Beatrix. Tudom. Konstantin megírta nekem. Céklaleves volt.

Dominika. Szegény fiam. Akkor tette át a hadgyakorlatot délről északra. Mutatni kellett, hogy nem nősül észak felé. Szegény Olgát meg Németországba küldték zenét hallgatni. Mottl dirigált Münchenben. Akkor táncoltál te ott vele.

JÁCINT. A régensnél. Reggelig.

DOMINIKA. Talán épp aznap éjjel ment át a vonat Münchenen az első milliárddal. Hja, már ez így van. És mikor Edvárd hazautazott Marienbadból, akkor az angol kombinációnak is vége lett. A Shortland-leány bolgárul kezdett tanulni. A bolgár trónörökös miatt.

JÁCINT. És Albert?

DOMINIKA. Elküldtük a szív-szellőztetőbe. Afrikába.

BEATRIX. És a Shortland-leány megtanult bolgárul.

DOMINIKA. Folyékonyan. De ebből se lett semmi. Svédországba ment férjhez Olaf herceghez. Most ott áll a svédek közt a bolgár tudományával. Hallom, a stockholmi bolgár követ oda van a boldogságtól, mert vele mindig bolgárul beszél. Ebből egy nagy nyersvasüzlet lett Svédország és Bulgária közt. A jó bolgárok ma sem tudják, minek köszönhetik azt a sok vasat. Ilyen az élet. Már mint minálunk.

BEATRIX. Azt tudod, hogy a bolgár házasságból mért nem lett semmi?

DOMINIKA. Azt hiszem, a szerbek léptek közbe Delcassé útján.

BEATRIX. Ez a hivatalos ok. Az igazi ok jobb. Egy utolsó megbeszélésre küldték Shortlandék Arturt és a bolgár udvar Fülöpöt. És tudod, Artur a bal fülére nem hall. Fülöp pedig a jobb fülére süket. Az udvari ebéden, ahol találkozniok kellett, egymás mellé ültették őket, de etikett és rang szerint ültek, úgy, hogy a süket fülüket fordították egymás felé. Ezt ők nem tudták. Eleinte szóltak egy pár szót, de aztán kölcsönösen nem feleltek, megsértődtek és hazamentek. Ezért lett Patriciából svéd hercegnő és ezért van most olyan sok nyersvas Bulgáriában.

JÁCINT. Ezt nem is tudtam. Az én demokratikus magányomba ez nem hatolt el.

BEATRIX. Ugyan hagyd már azt a demokráciát.

DOMINIKA. Nem szereted?

BEATRIX. Nem. Mindenkit korrumpál.

Már a királyok közt is alig van egy-két royalista.

JÁCINT. Szóval, elviszitek a lányunkat, Dominika.

DOMINIKA. El, Károly. Kegyetlenül elraboljuk. Még alszik?

BEATRIX. Nem. Kilovagolt már korán.

DOMINIKA. Mikor láthatom?

BEATRIX *ijedten.* Hogy mikor láthatod?... Istenem... *Nagy zavarban van, a homlokára teszi a kezét.* A fejem... jaj... *Elgyöngül, támolyog.*

JÁCINT. Kérlek angyalom, a legkomolyabban felszólítalak, hogy ne légy rosszul. Most igazán ne légy rosszul.

DOMINIKA. Mi bajod édesem?

BEATRIX. Már az éjjel is... a szupénál hirtelen oly rosszul lettem.

JÁCINT. Elég rosszul tetted.

BEATRIX. De Károly!

DOMINIKA. De ha tényleg nem érzed jól magad...

JÁCINT. Hát jól nem érzi magát. Én se

érzem e pillanatban jól magamat. De kérlek, most ne ájulj el, ülj le.

Beatrix leül, rémülten.

DOMINIKA *ijedten megy feléje.* Dehát mi az?

JÁCINT *visszatartja.* Én elmondom neked Dominika.

BEATRIX *rémülten, könyörgő hangon.* Károly! Károly!

JÁCINT. Most nyugalom, édesem. Én beszélek. Dominika! Nem ok nélkül mondják, hogy te vagy a legokosabb nő Középeurópában.

DOMINIKA. De Károly...

JÁCINT. Semmi szerénység. Ne félj, erre a nagy okosságodra mindjárt szükséged lesz. Itt egy kis nehézség van. Nem én mondom, de Beatrix az ő aggódó természetével... itt történt valami, Dominika.

DOMINIKA. Jesszus... csak nem Alexandrával!

JÁCINT. Mit mondtam... milyen okos nő.

DOMINIKA. Alexandrával ... történt valami?

JÁCINT. Nem. De majdnem.

BEATRIX *könyörögve.* Károly!

DOMINIKA. Szent Isten!

JÁCINT. Kérlek, te se légy rosszul. Hallgasd meg, elmondom az esetet.

DOMINIKA. Károly ne ijessz meg.

JÁCINT. Ellenkezőleg. Meg foglak nyugtatni.

DOMINIKA. Mi történt az istenért?

JÁCINT. Az történt angyalom, hogy Albert itt van napok óta és úgy viselkedett itt, mint egy pisztráng.

DOMINIKA. Mint egy pisztráng?

BEATRIX. Hogy mondhatsz ilyet?

JÁCINT. Igen. Hideg volt és néma volt.

DOMINIKA. Szegény Albert. Ezt miattam tette. Nélkülem nem akart ...

JÁCINT. Azt a világon senki nem tudhatta. Legkevésbé Alexandra, aki el volt és el van telve tőle és akit mélyen bántott ez a nemtörődömség.

DOMINIKA. Olyan feltünően csinálta?

Jácint. Nem is lehet feltünőbben. Ő nagyon jó gyermek, de nagyon rossz vőlegényjelölt. De mindegy. A te fiadat itt imádják. A lány is, ez a jó anya is.

Dominika. Te drága, kedves...

Beatrix. Óh Dominika, ha tudnád... ha tudnád...

Jácint. És ő itt sétált ebben az imádatban mint egy... egy...

Dominika. Pisztráng.

Jácint. Még annál is pisztrángabban. A lány nem aludt, éjszakánként sírt...

Dominika. Borzasztó.

Jácint. Itt szenvedett mindenki, aki ezt látta... az anyja, én, a fiúk, a tanár...

Dominika. Milyen tanár?

Jácint. Éppen ez az. Van egy tanár a fiúk mellett. Fiatal, művelt, csinos, kedves ember. És itt egy furcsa dolog történt a végső elkeseredésben, mind csak a fiad iránt való imádatból...

Beatrix *rémülten, könyörögve.* Károly!

Dominika. Nos?

JÁCINT. Már ahogy asszonyok szokták, alkalmasnak találták ezt a tanárt arra, hogy a tegnapi estélyen . . . tegye egy kicsit érdeklődővé Albertet. Ostobaság úgye, de ebből is láthatod ezt a rajongást a fiad iránt.

DOMINIKA. Milyen naiv, kedves dolog.

JÁCINT. Ugye? Na és most jött, amire nem számítottak. Ez a tanár, egy jómodorú, komoly, rendes ember, erről kiderült, hogy . . . képzeld! . . . titokban szerelmes volt Alexandrába. *Beatrix rémülten feláll.*

DOMINIKA. Das kommt vor. *Beatrix megnyugodva leül.*

JÁCINT. Es ist ja kein Wunder. Er sieht Sie jeden Tag, Sie ist schön und gütig, etwas stolz . . . sofort ist die alte Romantik fertig . . . Denk an all' diese Romane: nevelő és hercegkisasszony . . .

DOMINIKA. Nos és?

JÁCINT. Képzeld, ez a szegény, halálosan szerelmes fiú nemcsak odaadta magát ehhez az ártatlan játékhoz, de

emberfölöttit szenvedett ... látva, hogy ő csak eszköz ... hogy ő csak másvalakinek az érdeklődését hívja fel ... és csak arra való, hogy ...

DOMINIKA. Albert az oka. Mért nem mert szólani? ... Én ezt túlzottnak találom tőle.

JÁCINT. Miattad tette. Hisz az fantasztikus, hogy ez milyen jó fiad neked.

DOMINIKA. Azért jól esik ez ... *Könnyezik.* No és aztán?

JÁCINT. Kérlek, ez velünk vacsorázott ez a fiú, ez a mártir ... igazán ezt kell mondanom ... ez a szegény, derék önfeláldozó ember ... és úgy szenvedett ott, ebben a szerepében, hogy nekem a könnyeim csordultak ki.

DOMINIKA. Nem csuda. Ez megható.

JÁCINT. És ez a szegény lány, aki csupa szív és jóság ... nézni se bírta ezt ... már küldte volna el ... de a tanár ... csak a családért ... csak Alexandráért ... csak a fiad boldogságáért ... folytatta, vérezve, kínlódva ...

DOMINIKA. Szegény . . .

JÁCINT. Egészen addig, amig Albert, aki erről semmit se tudhatott, megsértette.

DOMINIKA *rémülten*. A tanárt?

JÁCINT. Azt.

DOMINIKA. Azt a szegény fiút?

JÁCINT. Azt. Képzeld.

DOMINIKA. Mit csinált vele?

JÁCINT. Azt mondta neki: tolakodó.

DOMINIKA. Borzasztó. És te nem léptél közbe?

JÁCINT. Hogy tehettem volna?

DOMINIKA. És az a szegény fiú mit csinált?

JÁCINT. Mit csinálhatott? Lehajtotta a fejét. Én azt hittem, a szívem szakad meg erre a jelenetre.

DOMINIKA. Borzasztó. Szegény jó emberke. És Alexandra?

JÁCINT. Jólesik nekem, hogy te így megsajnálod ezt a fiút. Látod, nemcsak csupa ész vagy, de csupa szív is. Ha láttad volna ott állni ezt a szegény szorgalmas tudóst . . . egy csillagász, kérlek, . . .

az ő reménytelen halálos szerelmével, amit leküzdött magában, az ő összeomlott romantikájával, az ő vérző szívével... amint Albert elegánsan és élesen megsértette... és ő ott állt lehajtott fejjel... egy életre megszégyenítve... összetörve... miután *ilyen* áldozatot hozott a családért... tudod ez a hűség... ez a mártirium... hát mondd, te mint asszony, nem derék ember az ilyen?

DOMINIKA. De még milyen derék!

JÁCINT. Hát kilökni való ember ez? Lenézni való ember ez?

DOMINIKA. Dehogy!

JÁCINT *növekvő hévvel.* Hát sérteni való ember ez? Ütni való ember ez? Büntetni való ember ez?

DOMINIKA. Isten ments!

JÁCINT *még lelkesebben.* Hát... kidobni való ember ez? Bántani való ember ez? Hisz ez egy... mitcsinálnivaló... egy... nem is tudom... ez egy... egy...

DOMINIKA *lelkesen.* Csókolni való ember!

JÁCINT. Nahát ez történt vele!!! *Fáradtan zökken le egy fotelbe. A homlokát törli. Félre.* De nehezen jött rá.

DOMINIKA. Hogyan?... hogy ez történt vele.

JÁCINT. Amit te mondtál. Alexandra megcsókolta.

DOMINIKA. Alexandra?

JÁCINT. Ahogy te mondtad.

DOMINIKA. Igen. Na igen.

JÁCINT. Mert nem bírta már tovább nézni a szenvedését, mikor Albert megsértette. Ott csókolta meg az én jelenlétemben és Albert jelenlétében.

DOMINIKA. És Albert?

JÁCINT. Honnan tudhatta szegény, hogy itt miről van szó? Ő nem érezte ezt akkor olyan tisztán, mint te most.

DOMINIKA. Igen... igen... Hogyne.

JÁCINT. És ez a Beatrix... aki annyira rabja a formáknak... nézd... ez itt most haldoklik emiatt. *Beatrixhoz.* Amiatt, amit, látod, Dominika természetesnek talál, sőt majdnem megkövetel. Mi?

DOMINIKA. Hogyne, hogyne.

JÁCINT. Elragadó ötlet volt ettől a csupaszív lánytól. Boldog vagyok, hogy tudtán kívül úgy gondolkozott erről, mint te. Ebben a csókban annyi minden volt: jellem, jóság, tisztesség, lelkiismeret, felelősségérzés, hála, részvét, emberség, szánalom... és önfeláldozás, édesem! Le kell borulni ez előtt a lány előtt. *Közben Beatrix titokban, boldogan simogatta.*

DOMINIKA. Derék lány. Bátor lány. Boldog az a nép, amelynek ilyen királynéja lesz.

JÁCINT. Ha láttad volna abban a pillanatban... hogy reszketett... hogy haldoklott... de megtette. Érezte, hogy tartozik mint embernek, mint testvérének... ezzel. Felemelni őt a megaláztatásból! És ha épp tudni akarod, én is megcsókoltam szegényt.

DOMINIKA. Jól tetted. XVI. Lajos a felesége életveszélyes szülése után örömében megcsókolt egy cselédet. Das kommt vor. Hát ez az a nagy borzasztóság?

JÁCINT. Ez. *Beatrixra mutat.* Ő oda van. Dehát ő ... haragszik a tanárra, ettől függetlenül.

BEATRIX. Én? Én épúgy gondolkodom, mint Dominika. Csak nem tudtam, hogy ő úgy gondolkodik, mint én.

JÁCINT. Te haragszol a tanárra Napoleon miatt. A fiúkat tudniillik ...

DOMINIKA. Te se? Napoleont?

JÁCINT. Tyhű, de még mennyire nem!

DOMINIKA. Te. Az én boldogult uram könyvtárában van egy kuriózum, egy kis francia könyv, amely világosan bebizonyítja, hogy Napoleon nem is élt soha. Majd elküldöm. Olvasd ezt, ez nagyon megnyugtató. — Na édesem. Hát ez volt az a nagy eset?

BEATRIX. Ez. Te okos, derék asszony. Ha én tudtam volna, hogy neked ennyi érzéked van a pszichológia iránt ...

JÁCINT. Beatrix tegnap rögtön megértette, mi?

BEATRIX. Oh, rögtön.

JÁCINT. Neki nagyon nagy érzéke van a pszichológia iránt.

DOMINIKA. Szegény kis tanár. Most ő kezd érdekelni. Mi lesz vele?

BEATRIX. Csomagol. Oh, ő érzi, hogy ezek után egy percig sem maradhat itt.

DOMINIKA. Azt helyesen érzi. De ti csak így bocsátjátok el?

BEATRIX. Hát tudod édesem . . . ő most már . . . ő szegény most már olyan, mint egy kilőtt patron.

DOMINIKA. Patronnal mindig vigyázni kell. Ezt el kell intézni vele, mielőtt innen kimegy egy más világba. Ezekből lesznek a memoár-írók, amerikai felolvasók, vagy ellenzéki publicisták. Nagyon kell vigyázni. Nekem fájdalom, praxisom van az ilyenekben. Nevelők, adjutánsok. Sok baj van velük. Majd én beszélek vele.

BEATRIX. Köszönöm, te okos asszony.

DOMINIKA. Ha előbb jöttem volna, megmondtam volna neked, hogy nevelővel nem szabad kezdeni. Nevelőhöz úgy nem szabad hercegnővel közelíteni, mint ben-

zinhez gyufával. Felrobban. És még egy bölcsesség: nem kell úgy sietni. Vártatok volna egy napig, látod, megjöttem. Van egy régi angol közmondás: aki négy hét alatt akar meggazdagodni, azt rendszerint már az első héten felakasztják.

JÁCINT. Angliában.

BEATRIX. Csodállak Dominika és irigyellek ezért az önálló gondolkozásodért. Oly erélyes vagy.

DOMINIKA. Én vad anya vagyok!

BEATRIX. Én is. De én izgatott vad anya vagyok és te higgadt vad anya vagy.

DOMINIKA. Kinek milyen a vérmérséklete. Azért te is elég férfias vagy.

BEATRIX. Mert nagy fiúkkal jutottam özvegységre. Az ilyen anya elapásodik. A fiúknak kell az apai szigor és milyen szép az, ha ezt is az anya liferálja.

DOMINIKA. Boldogult urad Henrik szelid apa volt.

BEATRIX. Az apa, az mindig dilletáns szülő. *A mellére üt.* Az anya a professzionátus.

DOMINIKA. Mikor láthatom a tanárt?

BEATRIX. Mindjárt intézkedem. De félek, hogy nehéz dolgod lesz vele.

JÁCINT. Fogadjunk, hogy öt perc alatt elintézed.

DOMINIKA. Nem fogadok Károly 1896 óta, mióta boldogult urammal fogadtam, hogy fiam születik.

JÁCINT. És lányod született?

DOMINIKA. Kettő, Károly. Kettő egyszerre.

Komorna belép jobbról.

BEATRIX. Mi az? Készen vannak?

KOMORNA. Igenis, Fenség.

Grófné és Symphorosa belép jobbról.

SYMPHOROSA. Drága Dominikám, minden rendben van és meglepetés is vár rád a szalonodban.

DOMINIKA. Meglepetés? Engem ma már nehéz meglepni, édes Symphorosám.

SYMPHOROSA. Ez azonban mégis, azt hiszem, jól fog esni neked. Albert vár rád a szalonban.

DOMINIKA. Albert? Felkelt ilyen korán?

Miattam? Igazad van: ez meglepetés és öröm. Megyek. *Indul.* Hát addig... hivassátok nekem ide azt a tanár urat.

BEATRIX. Idehivatom, édesem. Itt fog rád várni ebben a szobában. *A komornához.* Menjen, küldje Caesart azonnal. *Komorna hátul el.* Édes Dominikám... ez a tanár tisztességes fiú, de nagyon fiatal és lobbanékony.

DOMINIKA. Ne félj édesem, bízd csak rám. Ha lobbanékony, nem kell ingerelni. Az első dolog: megbocsátani neki. Rögtön megbocsátani.

BEATRIX. Hogyan? Te ilyen könnyen bocsátasz meg?

DOMINIKA. Nagyon könnyen.

BEATRIX. Az előbb a fiadban úgy kárhoztattad ezt a tulajdonságot.

DOMINIKA. Igen, édesem, de elfelejtettem hozzátenni, hogy tőlem örökölte. Gyerünk, grófné. *Elmegy jobbra, a grófné és Symphorosa követi.*

Szünet.

Jácint és Beatrix hosszasan néz egymásra. Jácint diadalmasan mosolyog.

BEATRIX. Aranyszíved van, kedves Károly. És nagyon jó fejed van, kedves Károly. *Homlokon csókolja.* Most már csak attól félek ...

JÁCINT. Most meg már csak mitől félsz?

BEATRIX. Ha most találkozik a fiával ... és beszélnek ... nem lesz-e Albert más véleményen?

JÁCINT. Két okból nem lesz más véleményen. Először nem lesz bolond máskép gondolkozni, mint a mamája, másodszor pedig magam is ott leszek ennél a találkozásnál. *Indul.* Még pedig sürgősen.

BEATRIX *utána siet.* Mondd te kedves ... én igaztalan voltam hozzád ... mit tegyek, hogy megbocsáss?

JÁCINT *a jobboldali ajtónál.* Most egyelőre csak annyit kérek, hogy ne borulj a nyakamba. Holnap aztán le fogod írni egy irkába százszor, hogy: «jó az öreg a háznál». *El.*

BEATRIX *balfelé menet.* Modora, az nincs.

Hátul belép Caesar.

BEATRIX. Caesar! Lemegy és megmondja Ági tanár úrnak, hogy jöjjön fel ide és itt ebben a szobában várjon. A főhercegnő őfensége akar vele beszélni.

CAESAR. Parancsára, Fenség.

BEATRIX. Mi lesz a reggelije Mária Dominika őfenségének?

CAESAR. A teához hideg lazac, hideg beef, hideg csirke . . .

BEATRIX. Cæsar! Hisz ez a tegnapi vacsora.

CAESAR. Bocsánat, Fenség, ez a mai reggeli. Ma éjfél után egykor tettem az asztalra és eddig még mindig nem evett belőle senki.

BEATRIX. Ön megőrült.

CAESAR. Parancsára, Fenség. Más reggeli lesz.

BEATRIX. És mért olyan sápadt?

CAESAR. Nem aludtam, Fenség. Szenvedtem. Főként a tea miatt.

BEATRIX. Milyen tea miatt.

CAESAR. A borzasztó tévedés miatt, Jácint atya kapta a forró teát és Fenséged a hideg levest.

BEATRIX. Azért csak hálás vagyok. Ha abban a rémes pillanatban nincs ott az a korty jéghideg leves, talán összeestem volna. Az térített magamhoz.

CAESAR. Az éjjel egy tégla esett a fejemre, Fenség. Most egy kő esik le a szívemről.

BEATRIX. Ne büntesse meg a bűnöst, aki tévedett.

CAESAR. Parancsára, Fenség. Talán adjak neki valami kis jutalmat?

BEATRIX. Túlzásba ne menjünk. – A tanár itt várjon. *Jobbra el. Caesar indul a bal hátsó ajtó felé, de ez nyílik és belép rajta Alexandra.*

ALEXANDRA. A főhercegnő megjött?

CAESAR. Meg, Fenség.

ALEXANDRA. Hol van?

CAESAR. Itt, Fenség. *Jobbra mutat.* Azt hiszem, átöltözik a hosszú autó-út után.

ALEXANDRA. És maga mit csinál itt?

CAESAR. Megyek, ahova küldtek.

ALEXANDRA. Hova küldték?

CAESAR. Ági tanár úrhoz.

ALEXANDRA *idegesen.* Mit akarnak Ági tanár úrtól?

CAESAR. Hogy jőjjön ide és várjon itt.

ALEXANDRA. Akkor jó. Menjen és küldje. *Leül.*

CAESAR. De . . . ha megengedi, Fenség . . . azért kell ideküldenem a tanárt . . .

ALEXANDRA. A tanár *urat.*

CAESAR. A tanár urat, mert a fenséges asszonyok óhajtanak vele beszélni.

ALEXANDRA. Ön ne keresse az okokat. Ön tegye azt, amit parancsoltak. Küldje ide a tanár urat.

CAESAR. Parancsára, Fenség. *El bal hátul.*

Rövid szünet.

Ági belép bal hátul, útiruhában.

ÁGI. Fenség hivatott?

ALEXANDRA. Nem. De azért vagyok itt, mert megtudtam, hogy idehívják.

ÁGI. Parancsoljon velem.

ALEXANDRA. Milyen ruha van magán?

ÁGI. Utazó ruha.

ALEXANDRA. Elutazó ruha?

ÁGI. Az is. Meg is érkeztem valahonnan. El is utazom valahova. *Szünet.* Parancsoljon velem.

ALEXANDRA. Akkor a fiúkkal mi lesz?

ÁGI. Nem tudom.

ALEXANDRA. Nem sajnálja őket itthagyni?

ÁGI. De nagyon. *Szünet.* Parancsoljon velem.

ALEXANDRA. Mária Dominika főhercegnő, a trónörökös anyja megérkezett.

ÁGI. Tudom.

ALEXANDRA. És azt is tudja, miért jött?

ÁGI. Azt is tudom.

ALEXANDRA. És?

Szünet.

ALEXANDRA. Foglaljon helyet kérem.

ÁGI. Köszönöm. *Nem ül le.*

ALEXANDRA *feláll.* Én eddig még nem beszéltem a főhercegnővel. Nem is láttam.

Most fogok vele találkozni. Talán már egy perc mulva. És akkor ő . . . nekem is meg fogja mondani, hogy mért jött.

Ági. Igen.

Szünet.

Alexandra. Ez az egész véleménye erről a dologról?

Ági. Körülbelül.

Alexandra. Nem értem, hogy most miért gúnyos? Megint éles.

Ági. Mint a borotva.

Alexandra. Mint a borotva? *Nagyon nézi Ágit.* Igen . . . igen.

Ági. Igen, Fenség. Borotva.

Alexandra *szigorúan néz rá.* Hogy viselkedik ön itt most velem?

Ági. A legnagyobb tisztelettel, Fenség.

Alexandra. Miféle játék ez? Elfelejtette ami az éjszaka történt?

Ági. El, Fenség.

Alexandra. Úgy! Azt a pillanatot is, a mikor én . . .

Ági. Azt a pillanatot is, Fenség.

ALEXANDRA. Ilyen könnyű ezt elfelejteni?

ÁGI. Azt nem mondtam.

ALEXANDRA. Ha ezt én tudtam volna . . .

ÁGI. Tudnia kellett volna.

ALEXANDRA. Hogy el fogja felejteni?

ÁGI. Ezt . . . nekem el kell felejteni, Fenségednek le kell tagadni . . . és . . . a harmadiknak meg se szabad látni.

ALEXANDRA. Én nem tagadom le, és ő látta. Úgy veszem észre, maga túl drága ajándékot kapott tőlem. Nagyobbat, mint aminőt megérdemel. Talán . . . egy országot!

ÁGI. Az nem nagy dolog. Volt már eset, hogy egy lóért kínálták.

ALEXANDRA. Még meg is sért. Úgy beszél, mint egy durcás gyerek.

ÁGI. Nem, Fenség. Ahogy én itt most beszélek, amit én ma cselekszem, ahogy én innen ma eltünök, az az én válaszom a Fenséged csókjára.

ALEXANDRA. Azt nem kértem, hogy ezt a szót kimondja.

ÁGI. Nem fájt kimondani. Kapni sokkal fájdalmasabb volt.

ALEXANDRA. Fájdalmasabb, mint adni?

ÁGI. Oh, igen. Benne éreztem minden szánalmát, de minden lenézését is. Gőgös dolog volt. Azt jelentette, hogy nem vagyok ember. Hogy engem szabad. Mint egy kis gyereket, vagy egy állatot.

ALEXANDRA. Így érezte?

ÁGI. Ha nem így éreztem volna . . .

ALEXANDRA. Akkor?

ÁGI. Akkor úgy visszaadtam volna, Fenség, hogy talán még most is tartana.

ALEXANDRA *idegesen.* Szóval ostobaság volt tőlem.

ÁGI. Sok volt, Fenség. Sok volt egyszerre. És ez tette gyanussá.

ALEXANDRA. Gyanussá.

ÁGI. Igen. Mert *ott* még nem tartottunk. És mégis . . . egyszerre megkaptam. Aztán hajnalban . . . tetszik tudni, lehült a levegő. A csók után . . . kimentem a parkba, a forró fejemet szellőztetni . . . virradatkor. Sokáig sétáltam. Nem a

rózsák felé. A tölgyek közt, ahol illattalan és erős a levegő. Ott megnyugszik a szív és bírál. Ott aztán úgy éreztem magamat, mint a koldus, akinek egy ezrest dobtak a kalapjába . . . és aki szeretne utána szaladni az adakozónak, mert fél, hogy tévedés volt . . . sok volt.

Alexandra *dacosan, idegesen.* Lássa, nagyon-nagyon örülök, hogy ilyen fegyelmezetten gondolkozik.

Ági. Reggel van, Fenség. A nap süt.

Alexandra. Nem a csillagok?

Ági. Nem.

Alexandra *idegesen.* Nagyon-nagyon örülök.

Ági. Én is. Én annak, hogy ön örül.

Alexandra *idegesen.* Nagyon-nagyon örülök. Ez így jó és így szép.

Ági. Szebb nem is lehet.

Jácint belép jobbról, Ági meghajol.

Jácint. Na végre fiam, hogy látlak. Dominika főhercegnő szeretne veled beszélni. Sőt a trónörökös is.

Ági. A trónörökös?

JÁCINT. Boldog volna, ha jóvátehetné ezt a ... tegnapi félreértést.

ÁGI. Bocsánat atyám, de legyen szabad kitérnem előlük. Én elmegyek. A kofferem már a kocsin van.

JÁCINT. Búcsú nélkül hagysz itt bennünket?

ÁGI. Most búcsúztam Őfenségétől.

ALEXANDRA. Még pedig igen furcsán.

JÁCINT. Hogyhogy?

ALEXANDRA. Hidegen, dacosan. Mintha én bántottam volna meg őt.

JÁCINT. Hát nem érdekes? Másodszor találja el a gondolatomat. Bizony megbántottad lányom. Még pedig a hiúságát. Tán az önérzetét is ... Azzal az alamizsnás puszival. Erről van szó úgy-e, fiam?

ÁGI. Erről, atyám.

ALEXANDRA. Egy ilyen tragikus pillanatot puszinak nevezni?

JÁCINT *Ágihoz.* Látod, ezt a bölcsességet, ezt a józan ítéletet, ezt mind a sport teszi.

ALEXANDRA. Tegnap miket mondott.

Élete, végtelensége, halála. Ez mind nem volt igaz?

JÁCINT. Dehogy nem. A hirtelen fájdalom a legerősebb szavakat keresi. Ezen alapul például a népnél a káromkodás.

ALEXANDRA. Hát ez csak ennyit ért?

JÁCINT. Csak? Sok ez lányom, mert a nagy fájdalmat jelenti. Kiáltás, aminek a szövege nem fontos.

ALEXANDRA. Hát akkor mely szavait vegyem komolyan?

JÁCINT *Ágira mutat.* Amiket most itt elhallgat. *Kis szünet.* No ... és te lányom? Na! Őszintén!

ALEXANDRA. Én Jácint ... hogy őszinte legyek, azt hiszem ... szeretem egy kicsit.

JÁCINT. Amíg meg nem csókoltad, én is azt hittem, hogy szereted.

ALEXANDRA. Te is ezt mondod? Hogy beszéltek itt? Mi ez? Hát nem dült össze a világ ma éjjel?

JÁCINT. Nem, lányom.

ALEXANDRA. Maga is ezt érzi?

ÁGI. Igen, Fenség.

ALEXANDRA. De hiszen . . .

JÁCINT. Megint nem tudod, mi a bajod lányom. Ez volt az a sajnálat, amit az éjjel kerestél magadban. Végül félháromkor meg is találtad abban a savanyú csókban.

ALEXANDRA. Savanyú?

JÁCINT. Nem én kaptam, mégis éreztem.

ALEXANDRA. Szomorú vagyok, Jácint. De ha így beszélsz velem . . . ha most itt maradsz egy-két napig . . . és mindig így beszélsz velem . . . megnyugszom.

JÁCINT. Itt maradok lányom. Itt maradok még két-három napig, hogy igazán megnyugtassalak.

Kis szünet.

ÁGI. Engedjék meg, hogy elbúcsúzzam. *Meghajol.* Fenség.

ALEXANDRA *nem tudva ebbe belenyugodni.* Csudálom ezt a nyugalmát. Ezt az önuralmat. Tudom, hogy ez mind nem igaz, ahogy itt most viselkedik. Mást szeretne tenni.

ÁGI. Meglehet, Fenség.

ALEXANDRA. Mást szeretne mondani.

ÁGI. Az is meglehet.

ALEXANDRA *dacosan, idegesen.* Dehát . . . ha ilyen csudálatos önuralma van . . . mért nem tegnap este mutatta ezt meg? *Izgatottan.* Most még csak ezt az egyet szeretném tudni.

JÁCINT. Ne légy ideges, lányom. Itt maradok két hétig.

ALEXANDRA *egyre idegesebben.* Ha most ilyen nyugodt tud lenni, akkor mért csinálta ezt tegnap? Mit akart? Nem tudom!

ÁGI. Nyugodjék meg, Fenség, én se tudom. Az éppen a szép ennek az éjszakának a történetében, hogy nem tudtam mit akarok.

ALEXANDRA. Nem tudta?

ÁGI. Nem.

ALEXANDRA. Nem tudta és . . .

JÁCINT. Csöndesebben lányom. És nyugodtan. Egy hónapig maradok itt.

ALEXANDRA *oda se hallgatva, egyre iz-*

gatottabban. Nem tudta, hogy mit akar. És engem azért mégis vitt magával a jóságomnál fogva ... az ügyetlenségemnél fogva ... belevitt mindenbe ... a legborzasztóbba. Nem tudta mit akar ... és én vele voltam a szívemben ... és elszántam magam mindenre, még arra is, hogy vele együtt lázadjak fel ... és kitartsak mellette ... még ... még ha összedül is velem az egész világ! És ő ...

Albert halkan belép.

ALEXANDRA *látja Albertet, de nem törődik vele és izgatottan folytatja beszédét.* Ő «nem tudta mit akar». Csak rombolni akart. Engedett egy hiú pillanat szilajságának ... ahelyett, hogy akkor lett volna okos és analitikus. De gyerek volt és bolond volt ... mikor odaült mellém az asztalhoz ... igenis rebellis volt ...

ALBERT *szerény hangon, finom gúnynyal.* Xaxa, te nem jól ítéled meg őt. Ő szabad szellem. Nem olyan, mint mi.

ALEXANDRA *nem törődik vele.* Nem akart egyebet, csak lázadni ... csak

a botrányt akarta . . . és igenis modortalan volt és lelkiismeretlen volt és . . .

ALBERT. Te igaztalan vagy. Ő csillagász.

ALEXANDRA. És igenis most én mondom, hogy amit csinált, az tolakodás volt!

ÁGI. Fenség!

ALBERT. Egy szót se feleljen, Miklós. Megtiltom, Miklós. És ha megengedi Miklós . . . most én csókolom meg. *Hozzálép, megöleli és megcsókolja Ágit.*

JÁCINT. Bravó! Holnap elutazom.

ÁGI *jókedvűen.* Nagyon köszönöm, Fenség. Erre igazán nem voltam elkészülve.

ALBERT. Jól esett?

ÁGI. Ez jól, Fenség.

ALBERT. Akar még egyet?

ÁGI. Köszönöm, Fenség, az sok volna. Így ez éppen elég.

A hátsó ajtón belép György és Arzén. Mindeniknél virágbokréta van. Egy pillanatra megállnak az ajtóban, aztán a szín közepére jönnek, ott elfogódottan megállnak, Ágira néznek. Albert átmegy balra, elől.

GYÖRGY. Tanár úr . . . *A meghatottságtól elakad.*

Mindketten egyszerre nyújtják Ági felé bokrétáikat.

ÁGI. Nekem? *Átveszi a két bokrétát.*

György és Arzén elfordul, mind a kettő könnyeit törli. Arzén György vállára hajol. Háttal állnak a közönségnek.

ÁGI. Ejnye . . . Indiánok! Híres indiánok!

György és Arzén megfordul, gyöngéden megöleli mind a kettő Ágit.

ÁGI. Vígabban kell búcsúzni. Nem így. Örülni kell. Most nem következik több történelemóra. Most már maga a történelem következik. *Meghajol és elmegy hátul. A fiúk utána mennek.*

Szünet.

ALBERT. Na haragudjál Xaxa, ezzel tartoztam neki.

ALEXANDRA. Neki?

ALBERT. Ki kellett engesztelni szegényt azért a csókért, amit tegnap tőled kapott.

ALEXANDRA *gyanakodva néz Jácintra.*

JÁCINT *mosolyogva.* Igen-igen. Ez így van.

ALEXANDRA. Nem voltam bűnös?

JÁCINT. Nem, lányom.

ALEXANDRA. Még csak hős se voltam?

JÁCINT. Nem, lányom.

ALEXANDRA. Hát mi voltam?

JÁCINT. Ne kérdezd, lányom.

ALBERT *ünnepélyesen.* Alexandra ... te ma éjjel jóvátetted egy hibámat, amely az én emberi gyöngeségemből fakadt. Most arra akarlak megkérni, hogy maradj mellettem végig az életen és ha hibázom, mindig légy oly bátor, mint ebben az esetben voltál. Akarod? *A kezét nyujtja.*

ALEXANDRA *kezet ad neki.*

Kis szünet.

ALEXANDRA. Albert ... nekem kötelességem az igazat megmondani. Ha én most becsületesen megmondom neked, hogy e pillanatban nem érzek irántad egyebet, mint becsülést és ... szeretetet?

ALBERT. Akkor azt válaszolom Xaxa, hogy ez nekem most elég.

ALEXANDRA *kedves szomorúsággal.* Nem mi találtuk fel a szerelmi házasságot.

ALBERT. Nem. Határozottan nem. *Mindenik «nem»-nél megrázza a kezét.*

ALEXANDRA. Nem.

JÁCINT. Nem.

ALBERT. Megengedsz ehhez egy pótlást?

ALEXANDRA. Igen.

ALBERT. Mi feltaláltunk . . . valami szebbet. A házasság után következő szerelmet. Ezt a klasszikus és erős boldogságot, ami . . . ami . . .

JÁCINT. Később jön, de tovább tart.

ALBERT. Roppant érdekes, hogy te mindig ki tudod fejezni, amit az ember gondol. Kérlek, Württembergi Katalin volt a legboldogabb feleség a világon. Pedig ezt a házasságot erőszakkal csinálta Napole . . . *Körülnéz.* Napoleon. És mégis.

ALEXANDRA. És mégis . . .

Szünet. Dominika belép.

DOMINIKA. Alexandrám! *Megöleli.*

ALEXANDRA. Hozta Isten Dominika néni. *Kezet csókol, mély meghajlással.*

DOMINIKA. Mondjátok, nem jelentkezett még az a tanár úr, akit hivattunk.

JÁCINT. De itt volt.

DOMINIKA. És?

JÁCINT. Elment.

Csönd. Hosszú szünet.

DOMINIKA. Mit jelent ez a csönd? Mért hallgattok?

Ujabb szünet, mely alatt Beatrix belép.

BEATRIX *nézi a hallgató csoportot. Megrémül, erőset sikolt.* Szent Isten . . . megint történt valami?

JÁCINT. Megcsókolta a tanárt.

BEATRIX. Kicsoda?

JÁCINT. Albert.

BEATRIX *fellélekzik.*

DOMINIKA. Mi az, ti itt sorra csókoljátok ezt az embert? Úgy látszik, mégis csak valami kitünő férfiú.

JÁCINT. Bizony az.

BEATRIX. Te is megcsókoltad?

JÁCINT. Még tegnap. De most megint meg fogom, mielőtt elmegy.

DOMINIKA. Akkor nekem már nincs mit beszélnem vele. Meg van szegénykének az elégtétele.

ALBERT. Úgy gondoltam anyám, hogy aki ilyen nagy szolgálatot tett a családnak, annak ez kijár. Nemcsak a menyasszonytól, hanem a vőlegénytől is. *Dominika helyeslőleg bólogat.*

JÁCINT. Sőt attól inkább.

DOMINIKA. Nagyon helyes.

BEATRIX. Esetleg, ha még nem ment el a házból ... talán én is megcsókolhatnám ... mi?

ALEXANDRA. Én azt hiszem anyám, most már elég volt. Inkább engem csókolj meg ... ha érdemesnek tartasz rá.

BEATRIX *megcsókolja.*

DOMINIKA *szintén megcsókolja,* És én is megcsókollak lányom, azzal a szerény tanáccsal, hogy most már jusson sokszor az eszedbe. hogy boldogult apád téged

az ő fehér hattyújának szokott nevezni. Ez jusson sokszor az eszedbe. Hattyúnak lenni: mikor a hold fénylik a tavon, méltóságosan siklani, mint az álom ... Fenségesen. Csak siklani a kék fényben, lányom ... a partra nem menni. *Jácint, Beatrix és Albert bólogat.* Gyalog sose járni. Ott a szárazon, ahol az emberek járnak, ügyetlen a hattyú. Tán nevetséges is.

ALBERT *kérően.* Aber liebe Mama ...

DOMINIKA. A hattyú, ha gyalogol ... ha a parton totyog ... bizony valami más madárhoz hasonlít.

ALEXANDRA. Liba?

DOMINIKA. Majdnem, lányom. A természetrajz azt tanítja, hogy a hattyú csak egy fenséges kacsa. Ha a földre lép, ez ki is derül róla. Ezért kell neki a tó tükrén maradni, büszkén úszni, díszesnek lenni a néma fehér méltóságtól. Madárnak lenni és nem repülni. Egy dalt tudni, de mindhalálig el nem énekelni. Igen, lányom. *Alexandra a keblére hajol.* Vissza

a kék tóra, édesem . . . és ott emelt fő, reprezentativ némaság . . . hűvös közöny azok iránt, akik a partról bámulnak . . . és dal: soha!

Szünet.

CAESAR *jobbról belép.* A reggeli.

Jácint karját nyujtja Dominikának és indul vele jobb felé. Utánuk Beatrix megy egyedül. Albert Alexandrát fogja karon és követi őket. Kimennek. Caesar méltóságteljesen lépdel utánuk.

FÜGGÖNY.

MOLNÁR FERENC MŰVEI:

Egy gazdátlan csónak története. Regény.
Egy haditudósító emlékei.
Az éhes város. Regény. Két kötet.
A farkas. Vigjáték 3 felvonásban.
Hétágú síp. Tréfák, karcolatok, tárcák.
Józsi és egyéb kis komédiák.
Ketten beszélnek. Tárcák, rajzok.
Kis Hármaskönyv. Elbeszélések. Három kis kötet, tokban.
Liliom. Egy csirkefogó élete és halála. Külvárosi legenda 7 képben.
Muzsika. Elbeszélések.
Az ördög. Vigjáték 3 felvonásban.
A Pál-utcai fiúk. Diákregény.
Rabok. Regény.
A testőr. Vigjáték 3 felvonásban.
A fehér felhő. Mirákulum 5 változásban.
Ismerősök. Elbeszélések.
Az óriás. Elbeszélések.
Égi és földi szerelem. Dráma 5 felv.
Szinház. Három egyfelvonásos.
A hattyú. Vigjáték 3 felvonásban.

